

20.YY'DAN KALMA KAVRAMLARLA 21.YY'I AÇIKLAYAMAZSINIZ!..

ANADİL-KÜLTÜR- ULUSAL-KÜRESEL KÜLTÜR İLİŞKİSİ.. ÇOK DİLLİLİK-ÇOK KÜLTÜRLÜLÜK KAVRAMLARI KÜRESEL-BİLİŞSEL KİMLİK

Münir Aktolga
Haziran 2012

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
KÜLTÜR NEDİR.....	5
İNSAN TOPLUMSAL-BİLİŞSEL BİR VARLIK OLUŞUYLA HAYVANDAN AYRILIR,	6
DİL DE ZATEN KENDİNE ÖZGÜ BU VAROLUŞ ZEMİNİNİN ÜRÜNÜ OLUR.....	6
DİL TOPLUMSALLAŞMANIN ARACIDIR	7
TOPLUMSAL TARİHSEL GELİŞME SÜRECİNİN DİL ÜZERİNE ETKİLERİ.....	8
YAŞAM BİLGİLERİ (BU ARADA ANADİL) NASIL ÖĞRENİLİR	10
ANADİL YAŞAM BİLGİLERİYLE-KÜLTÜR- BİRLİKTE ÖĞRENİLİR.....	15
KÜLTÜRÜN SINIFSAK KARAKTERİ.....	16
BİR İNSANIN İKİ ANADİLİ OLABİLİR Mİ, BİR İNSAN ÇOK KÜLTÜRLÜ OLABİLİR Mİ?17	
ULUS DEVLET GERÇEĞİ	18
KÜRESELLEŞME SÜRECİ VE ÇOK DİLLİLİK-ÇOK KÜLTÜRLÜLÜK..BİLİŞSEL KÜRESEL KİMLİĞİN DOĞUŞU.....	19
ULUS-DEVLET KABUĞU GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE DE ÇATLIYOR.....	21
ÇOK KÜLTÜRLÜ KİMLİK, BİLİŞSEL KİMLİĞE DOĞRU AÇILAN BİR KAPIDIR.....	22
PEKİ, BÜTÜN BU AÇIKLAMALARDAN ÇIKAN SONUÇLAR NELER OLUYOR.....	26

GİRİŞ

Bu çalışmanın ana gövdesi-dil-anadil kültür ilişkisi üç yıl önce yayınlanmıştı bu site-de¹. Şimdi, konuyu tekrar ele alıp genişleterek yeniden yayına hazırlamamın nedeni, bu kavramların 21.yy'da küreselleşme koşulları altında kazandıkları “çok dillilik”-“çok kültürlülük” boyutlarını da işin içine katarak olayı yeniden incelemek. Bu arada, “ulusal kültür”-“ulus olma bilinci” gibi kavramları göz önünde tutarak küreselleşme koşulları altında bilişsel-küresel kimlik olayını da tekrar mercek altına almak istiyorum..

Ama önce şu, kavramların tarihselliği-yani tarihsel toplumsal gelişme süreci içinde oluşan içerikleri-anlamları (semantik) üzerine birkaç şey söyleyelim:

¹ Ona dokunmadım. Bu çalışma halâ Makaleler kısmında duruyor..

Evet, insanlar kavramlarla düşünüyor. Kavramlar dediğimiz şeyler ise, son tahlilde belirli kelimeler. Beyinde üretilen düşünceleri bir suya benzetirsek eğer, kavramlar da içine suyun doldurulduğu o kaplar gibi! Şimdi, bir an için o kovaları-kapları bir yana bırakarak suya, yani beyinde üretilen o düşüncelere-anlamlara dönersek, nasıl üretilmektedir bu düşünceler-anlamlar? Nedir bunların kaynağı?

İnsanlar üretim ilişkilerince belirlenen toplumsal sistemlerin elementleri olarak var oldukları için, düşünce dediğimiz faaliyet de üretim ilişkilerince belirlenen maddi varoluş koşullarının oluşturduğu zihinsel-nöronal etkinlik olarak ortaya çıkıyor. Bu nedenle, üretim ilişkilerine bağlı olarak toplumun ve insanların maddi varoluş koşulları değiştikçe onların düşünceleri de değişiyor. Ama insanlar hemen bunun farkına varmazlar. Varmazlar, çünkü düşünce-bilinç denilen zihinsel faaliyet daima maddi değişimin ardından gelir, yani biraz geç kalır. Öyle olur ki, bir süre sonra bir de bakarsınız kelimeler-kavramlar adını verdiğimiz o kalıpların içine dolan su-yani düşünceler ve anlamlar-tamamen değişmişler. Başka bir maddi gerçekliği yansıtan unsurlar haline dönüşmüşler. İşte, değişimin çeşitli basamaklarında, bir önceki durumu-statükoyu temsil edenlerle, maddi varlıklarını (ve de tabii buna uygun olarak düşüncelerini de) yeniden üreterek varolan insanlar arasındaki “anlaşmazlıklar” böyle ortaya çıkar! Görünüşe baktığınız zaman herkes aynı “ulusal bir anadil” konuşmakta-“aynı kavramlarla” düşünmektedir, ama işin aslında herkesin o kavramlara yüklediği anlamlar-yani işin semantiği-farklılaşmıştır artık. “Anlaşmazlıkların” özünü burada aramak gerekir!..

Bir örnek verelim hemen: Birçok insan bugün halâ “kültür” deyince bundan, “annenin babandan” veya “en yakın ulusal çevrenden” öğrenilen tek bir “anadil” bağlı olarak ortaya çıkan “ulusal bir kültürü” anlıyor! Halbuki yok böyle birşey artık!² Bu bir abartma! Ne anadil sadece annenin babanın, ya da içinde bulunduğun ulusun dilidir artık, ne de öyle, anadille ulus-ulusallık arasında birebir bir ilişki vardır! Bütün bunlar 19 ve 20.yy’ lardan kalan bilinç kırıntılarından başka birşey değil! Hiçbirisi de küreselleşme çağına uymuyor bu tanımların! Anadil, kültür, ulus, ulusal kültür gibi kelimeler-kavramlar belki gene duruyorlar yerlerinde, ama bunların içerikleri-bu kavramlara yüklenen anlamlar aynı değil bugün..

Eskiden-küreselleşme öncesinde durum bambaşka idi! Bırakınız küreselleşmeyi ve ulusal sınırların anlamını kaybetmesi olayını bir yana, o zaman, “ulus” adı verilen kapitalist toplumlar kendi “ulusal sınırları” içinde daha yeni yeni çıkıyorlardı tarih sahnesine. Kapitalizm öncesinin feodal kültürü altında biraraya gelmiş olan toplumlar (ya da, bizde olduğu gibi antika anlamda Devletçi-merkeziyetçi bir kültürün egemen olduğu toplumlar) yeni-kapitalist bir kültür-kimlik oluşturmaya çalışırken bazı şeyleri abartarak öne çıkarmak zorundaydılar (ben buna kapitalist toplumların bluğ çağı-pubertät-diyorum). Örneğin, kapitalist bir kategori olan “ulus” tanımı (buna bağlı olarak da, “ulusal kültür” ve “anadil” tanımları) farklı yapıyordu o zaman. Ne deniyordu: **“Belirli sınırlar içinde, aynı dili konuşup, aynı kültüre sahip olarak duygusal bir birlik-dayanışma halinde bulunan insanların kendi aralarında ekonomik yaşantı birliği oluşturarak meydana getirdikleri toplumlara ulus denilir”.** Peki şimdi durum halâ böyle mi? Ulusal sınırların anlamını kaybetmeye başladığı bir dünyada bu tanım yetersiz kalmıyor mu artık? Tek bir anadil, veya tek bir kültür mü birarada tutuyor toplumları bugün?..O eski ulus kavramından değişmeden geriye ne mi kaldı diyorsunuz! Ekonomik yaşantı birliği demeyin sakın! Çünkü artık o da mutlak bir kavram olmaktan çıktı, izafi bir kavram haline dönüştü. Küba, Kuzey Kore ve Ortadoğudaki belirli Baasçı toplumlar hariç hiçbir toplumda insanları ulusal sınırlar içindeki “ekonomik yaşantı birliği” birarada tutmuyor artık!³ Hani o bizim eski **“tam bağımsız Türkiye”** sloganı vardı ya! O bile artık gerici-ulusalcı bir slogan haline

² Yani, olayın kapsamı bu kadar dar değil artık. Burada, artık ulusal kültür diye birşey yoktur falan demek istemiyorum tabii! Olayın küreselleşme süreci içindeki diyalektiğinin altını çizmek istiyorum. Eskiden herşeyi belirleyen o sınırların yavaş yavaş ortadan kalktıklarını söylüyorum!..

³ Sayılan bu ülkeler de bile durum bu değil aslında. Alın bir Küba’yı, turist çekeceğim diye ne yapacağını şaşırırdı onlar bile. Ha belki Kuzey Kore biraz daha farklı!! Yani şimdi o mu kaldı özenecek!..

geldi! Hangi “bağımsızlıktan” bahsediyorsunuz siz; alın Türkiye’yi, 130 milyar doların üzerinde bir ihracatı var Türkiye’nin bugün. İthalatı desen, o bunu da aşıyor! Türkiye’li işadamları dünyanın her yerinde yatırımlar yaparken, milyonlarca Türkiye’li insan da dünyanın dörtbir yanına çalışmak için gidiyor. Oralarda evleniyorlar bu insanlar, çoluk çocuk sahibi oluyorlar. Yabancı sermayeyi ülkeye çekebilmek için elinde çanta, yanında işadamları fellik fellik dolaşiyor başbakan ve Cumhurbaşkanı! Niye? Hani ulusalcılar, “Türkiye’yi pazarlıyorlar, satışa çıkarıyorlar” diye bas bas bağıyorlar ya, aynen öyle işte! Ama bu artık eskiden olduğu gibi öyle kötü birşey olmaktan çıktı! İşin doğası haline geldi. Küreselleşme denilen şeyin diyalektiği böyle işliyor. Kim nerede taş üstüne bir taş koyuyorsa bu artık bütün insanlığın malı-ürünü olarak kabul ediliyor. Bir Siemens, ya da Toyota (veye herhangi bir küresel şirket) Türkiye’ye gelipte bir fabrika kurduğu zaman bundan en çok Türkiye yararlı çıkıyor.

Sadece bu kadar mı? Dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen bir olay (her açıdan) anında etkiliyor artık Türkiye’yi de! Yani, sadece ulusal sınırlar içinde belirli bir ekonomik yaşantı birliği oluşturan statik bir toplum yok artık ortada! Yerel olanla küresel olan arasında birebir diyalektik bir ilişki var artık. Bunlar birbirlerini tamamlayarak-birinden diğerine geçiş süreci içinde varolabiliyorlar. Ulusallık, yerellik anlamında ve ancak küreselliğin içinde, küresel zincirin bir parçası olarak varolma şeklinde tanımlanabiliyor artık. Unutmayalım, küreselleşme geliştikçe ulusal sınırların ortadan kalkmaya başladığı bir dünyada yaşıyoruz!

Ya peki, ulusal sınırlar içindeki kültürel birlik zemini üzerinde oluşan ve bir ulusu birarada tutan o “duygusal dayanışma” ne oldu, ondan ne kaldı geriye?⁴

Dayanışma ve duygusal birlik de artık ulusal sınırların ötesine taşıtı. O da artık kendini farklı-küresel bir boyutta yeniden üretiyor. Japonya’da olan bir depreme ve ona bağlı olarak ortaya çıkan bir nükleer kazaya karşı da duyarlı olmak zorundasınız artık. Ya da ne bileyim, Amerika’da iklim değişikliğine bağlı olarak ortaya çıkan felaketlere karşı da duyarlı olmak zorundasınız. Sadece ekonomik yaşantı birliği de değil, herkesi ilgilendiren bir de çevre sorunu var artık bugün dünyada. Bana ne, bunlar direkt olarak beni-benim ulusumu ilgilendiriyor diyemezsiniz! Eskiden olsa Yunanistan’da patlak veren bir ekonomik krize sevinilirdi belki ulusalcı duygularla; ama şimdi artık işler değişti! Eğer komşuda işler kötüye giderse bu bizi de etkiliyor. Avrupa ülkelerinde ortaya çıkan bir krizin Türkiye’yi de etkisi altına alacağını-aldığını herkes biliyor, görüyor artık. Hep bana hep bana-en büyük benim mantığının değil, ancak birlikte kazanabiliriz mantığının geliştiği bir dünyada yaşıyoruz artık..

Ulus yapıcı olduğu iddia edilen anadil olayı da öyle! Neymiş efendim, “ulusal kültürü”, buna bağlı olarak da “ulusal bilinci” yaratan belirli bir “anadil”varmış! Bu nedenle, ulusal öze sahip ulus yaratıcısı bu “anadilde eğitim” de vazgeçilemez olan bir “insan hakkıymış”!⁵ Bu yüzden de yabancı dillerde eğitim veren okullar falan hep prensip olarak zararlıymış! Örneğin, Türklerin anadili Türkçe mi, o halde Türkler için eğitim Türkçe olmalıymış. Öyle İngilizce veya Almanca eğitim veren okullar falan bunlar hep “emperyalizmin beşinci kolları” olarak faaliyet gösterirlermiş! Korkunç birşey değil mi!

⁴ Bu satırları yazarken dev Türk bayraklarıyla donatılan Şişli sokaklarında ulusalcıların 19 Mayıs gösterileri yapılıyordu! Ulusal-duygusal dayanışma diye sakın dinazorların bu reaksiyonunu göstermeyin bana! Aha işte, o eski ittihatçı ruhtan kala kala geriye sadece müzeli bu “ruh” kaldı! O da, ellerindeki asker silahı alındı diye can çekiyor artık!.Bu günlerde askere küfretmelerinin nedeni de bir türlü darbe yapamadığı için! Bunu da birileri yeni demokrasi diye yutturmaya kalkışmazlar mı ya, vay benim ülkem aydınlarının haline!..

⁵ Ben size birşey söyleyeyim mi, içinde bulunduğumuz sürecin temel çelişkisi ulusal olanla-ulusalcılıkla küresel olan arasındaki çelişkidir. Öyle, eskiden kullanıldığı anlamda “sağcı”, “solcu” gibi kavramların hepsi hikâye! Bir ulusalcı dinazorlar-isterseniz milliyetçiler deyin-var ortada, bir de küresel düşünener-küresel bilişsel bir kimliğe sahip olanlar. İsterseniz bütün bunları şöyle de ifade edebiliriz: Bugün artık sağ-sağcılık- ulusalcılık-milliyetçilik olurken, sol-solculuk da küreselciliktir, küresel düşünebilmek-küresel bir kimliğe sahip olabilmektir...

“Türkler” böyle deyince, ve de devlet zoruyla bu türden antika-milliyetçi düşünceleri hayata geçirmeye kalkınca, bir reaksiyon olarak ortaya çıkan solcu-Jönkürt kökenli Kürtler de aynı yola giriyorlar ve başlıyorlar onlar da aynı nakaratı tekrarlamaya; madem ki anadilimiz Kürtçedir o halde Kürtler için eğitim dili de Kürtçe olmalıdır! “Anadilde eğitim”den anlaşılan budur. “Anadilde eğitim” sloganının altında yatan mantık budur. Sonuç: Bir yandan Türkçe eğitim veren “Türk okulları” kundaklanırken, diğer yandan da öğretmenler kaçırılmaya, çocukların kaldığı yurtlara sabotajlar yapılmaya başlanıyor (bunları görmüyor, görmezden geliyor bizim “solcu” aydınlarımız! Taraf Gazetesi’nin bu konuda tek bir yazı yazdığını gördünüz mü?..Demokrasiymiş!..) Niye peki? “Kürt çocuklarına” Kürtçe eğitim yapılması gerekiyormuş da ondan! Bu yüzden, “Kürt çocuklarına” Türkçe öğretmeye çalışmak da “sömürgecilik” oluyormuş! Tabi bu durumda o öğretmenler de emperyalizmin ajanları-misyonerler olmuş oluyorlar! Soruyorum ben şimdi Taraf’ın o “demokrat” yazarlarına: Katılıyor musunuz bu fikirlere? Niye susuyorsunuz o zaman? Uludere, Uludere diyorsunuz..tamam hesap sorulmalıdır, ama peki ya o okul bombalamalarından, o öğretmen kaçırmalarından?..Niye susuyorsunuz bu konularda?..Ha, o zaman kimse size inanmaz artık. İyi güzel, darbelere darbecilere karşı mücadelede bir görev yaptınız sizler de, ama pili biten artık sizlersiniz!. Niye tutmuyorsunuz işin ucundan?. Herşey bitti mi artık, Ergenekon olayı bitti mi, amaca ulaşıldı mı, Türkiye güllük gülistanlık mı oldu? Neydi o zaman sizin amacınız, niye karşı çıktınız siz de darbelere? Yoksa şimdi de artık AKP’nin sivil diktasına karşı mı mücadele ediyorsunuz!.Hey gidi Nuray Mert hey, sen ne büyük teorisyenmişsin meğer! Ne günahı vardı o kadıncağızın, ama kimbilir, belki yakında onu da alırsınız kadronuza!..Yanlış gene eleştirin, ama niye saf değiştiriverdiniz hemen öyle!. Üç günde sınıfsal yapısı mı değişti Türkiye’nin!..Bakıyorum da bu aralar işi gücü bıraktınız artık CHP’yi adam etmeye-ona akıl vermeye çalışıyorsunuz, helal olsun vallahi! Süreç geliştikçe İttihatçı liberalizmin maskesi de düşüyor, olay budur!..Yahu kardeşim bir türlü çıkaramıyorsunuz şu üzerinizdeki o “aydın”-üniformalarını!. Biliyor musunuz, 1973’lerde o sırat köprüsünden geçebilmek için benim yaptığım ilk iş bu olmuştu. “Önce bütün o üniformaları çıkararak sıfır noktasına inebilmek” diyerek başlamıştım ben işe..

Tekrar konuya dönersek: Sakın yanlış anlaşılmasın! Kürtçe eğitim yapılmasına karşı falan değilim ben! Burada sorun bu değil! Burada tartışılan, anadilini öğrenmek, ya da anadilde eğitim falan değil aslında!. Tartışılan, daha doğrusu kendi aralarında tartışanlar iki halkın milliyetçileri. Bu arada akılı başında hiç kimse de nedir bu “anadil” olayı diye sormuyor!. Bir “anadilde eğitim” sloganıdır almış gidiyor ama, nedir bu “anadilde eğitim” diye sorgulamak kimsenin aklına gelmiyor! Benim yapmaya çalıştığım bu sorunu merccek altına tutmak..

Daha ileri gitmeden önce size bu noktada biraz kendi hayat hikayemden bahsetmek istiyorum, çünkü direkt olarak bu konuyla ilgili: Oniki Eylül döneminden beri Almanya’da yaşıyorum. Burada evlendim, eşim de Türkiye kökenli-o benden on sene önce gelmiş buraya okumak için- ve iki kızım doğdu bu ülkede.

Evde çocuklarla Türkçe konuşarak başladık işe. Çünkü biz de zaten kendi aramızda Türkçe konuşuyorduk. Hani çocuklar Almanca öğrensinler falan diye kendimizi zorlayarak hiç öyle sunni çabaların içine falan girmedik. Yani, üç yaşına gelipte anaokuluna (“Kindergarten”) gidene kadar çocukların her ikisi de hiç Almanca öğrenmediler ve biz de bunu hiç sorun yapmadık. Sonra, üç yaşında Kindergarten’a başladı çocuklar. Hatta büyük kızımın gittiği Kindergarten Katolik Kilisesine bağlı bir Kindergarten’dı. Bunu da hiç problem yapmamıştık..

Ama Kindergarten deyince bu arada, konuyla ilişkili olduğu için bir de hatıramızı anlatayım size! Biliyormusunuz, Almanya’da Kiliselere bağlı Kindergarten’lar, okullar, hastaneler falan var!. Konu bu olmadığı için-Türkiye’de “laiklik” adına böyle şeylerin mümkün olamayacağını falan bir tarafa bırakıyorum şimdi! Büyük kızımın gittiği Kindergarten Katolik Kilisesine bağlıydı dedim ya, çocuk birgün eve gelince dedi ki, “baba bugün bize Jesus’u anlattı

öğretmen, onun nasıl göğe uçtuğunu anlattı". Bayağı etkilenmişti çocuk bundan! Ne yapacaksın bu durumda? Çocuğu Kindergarten'den almak mı gerekiyordu?. O zaman ben ne yapmıştım biliyor musunuz: Ellerimi iki yana açıp, sanki bir kuş kanatlarını çırparak uçuyormuş gibi yaparak, "bak bak Elif" demiştim, "ben de şimdi uçuyorum Jesus'un yanına"! Elif'in, o üç yaşındaki çocuğun cevabını hiç unutmuyorum! Bana bakıp gülerek, "baba hiç insanlar uçar mı, sen deli mi oldun"!..Ben de zaten bunu bekliyordum! Dedim ki ona: "Bak bu söylediğin doğru işte, insanlar uçamaz, ama unutma Jesus da bir insandı, ama onlar öyle inanmışlar, sen öyle herşeye hemen inanıvermeyeceksin, üzerinde biraz düşüneceksin"..Bitti! Ondan sonra biz Eliften hiç böyle şeyler duymadık.

Sonra, okula gidince iki yıl da isteğe bağlı din derslerine katılmıştı Elif. "Ben öğrenmek istiyorum, hem sonra not ortalamama da etkisi oluyor" demişti. Biz de olur demiştik. Çok iyi de notlar alarak not ortalamasını da yükseltmişti sonunda!"Artık öğrenecek birşey kalmadı, aynı şeyleri tekrar edip duruyorlar" dedikten sonra da kendiliğinden vazgeçmişti din derslerine katılmaktan.

Sonra Elif ne mi oldu diye soruyorsunuz: Elif'in Almanca'yı Kindergarten'da öğrendiğini söylemişim. İlkokuldan sonra, başarılı olduğu için Gymnasiuma devam etti Elif-lise-Gymnasium'da, Almanca'dan, hep en yüksek not olarak 1 aldı. Hatta Alman öğretmenler diğer çocuklara Elif'i göstererek "bir Türk çocuğu" 1 alıyor da siz alamıyorsunuz" falan diye kızıyorlardı! Üniversite'de Cognitive Science okudu Elif. İngiltere'de Master yaptıktan sonra şimdi de Amerika'da Google tekniğini geliştirmek üzerine-Question-Answering-doktorasını yapıyor. Geçenlerde bu yazı üzerinde düşünürken skyp'ta Elif'e sordum: "Elif senin ana dilin ne"? Türkçe ve Almanca, herikisi de baba" dedi. Peki dedim, "sen nesin, Türk müsün yoksa Alman mısın"!! "O nasıl soru baba" dedi Elif, "ben Türkiye kökenli, anadilleri Türkçe ve Almanca olan (yani iki anadilli) bir dünya vatandaşıyım! Ha, bu arada söyleyeyim, Elif'in İngilizcesi de-anadil değil ama o düzeyde..bir de Hintçe biliyor Elif. Şimdi de tutturmuş Arapça öğreneceğim diye! "E lazım oluyor baba" diyor!

Aynı soruları küçük kızıma da sordum-o da şimdi Tıp okumaya başladı burada-onun verdiği cevaplar da Elifinki gibiydi. Yani onun da iki anadili vardı, ve o da çok dilli-çok kültürlü bir dünya vatandaşıydı..

Bu durum sadece bizim çocuklar için mi böyle diyerekten aynı soruları burada birçok göçmen çocuklarına da yönelttim. Hemen hemen hepsi de benzer cevaplar verdiler. Gerçi henüz daha dünya vatandaşı olduklarının bilincinde olmayan bazıları bu konuda birşey söylemediler ama, iki tane anadilleri olduğu konusunda hepsi de sanki görüş birliği içindeydiler.

Evet, kaldığımız yerden devam ediyoruz. Önce kültür nedir onu bir görelim:

KÜLTÜR NEDİR

Doğduğunuz andan itibaren, annenizden, babanızdan, kardeşlerinizden, anaokulundaki öğretmeniniz ve arkadaşlarınız da dahil olmak üzere en yakın çevrenizden, hiç farkında olmadan-bilinç dışı bir şekilde-öğrendiğiniz yaşam bilgilerinizi bir düşünün..Konuştuğunuz dil-den, yediğiniz içtiğiniz şeylere, dinlediğiniz müzikten, insan ilişkilerine kadar..Nasıl yeyip içtiğinizi, müziği nasıl dinlediğinizi, insan ilişkilerinde farkında olmadan nelere dikkat ettiğinizi, bütün bunları nasıl öğrendiğinizi bir düşünün..

Günah diye domuz etini yemiyor musunuz, ya da inek sizin için kutsal olduğundan eti yenmez mi.. Çatal bıçak kullanarak mı yiyorsunuz yemekleri, yoksa elinizle mi..Bir sandalyeye oturarak masada mı yiyorsunuz, yoksa bağdaş kurarak yerde mi.. Yemek yerken dışı kalaylanmış bakır kaplar mı kullanıyorsunuz, yoksa porselen tabaklarda mı yiyorsunuz. Buna benzer şeyleri şöyle bir düşünün.. Örneğin, oturduğunuz evin nasıl bir ev olduğunu, evde

kullandığınız möbleyi, evinizi nasıl dayayıp döşediğinizi, odun sobasıyla mı ısındığınızı, yoksa ısınma işini kaloriferle mi yaptığınızı, dinlediğiniz müziği, üzerinize giydiğiniz elbiseleri düşünün...Bütün bunların hepsi, hiç farkında olmadan öğrenerek sahip olduğunuz yaşam bilgilerini oluştururlar..Daha sayısız örnekler verebiliriz bunlara..Örneğin, neden elbiseleriniz şu an üzerinizde olduğu gibidir de başka türlü değildir, yani neden Arap ülkelerinde olduğu gibi giyinmiyorsunuz da şu an giyindiğiniz gibi giyiniyorsunuz! Neden bazı kadınlar başörtüsü takıyorlar da bazıları takmıyorlar.. Ya da, neden belirli tür müzikleri dinliyorsunuz.. Neden bazı şeylerden hoşlanıyorsunuz da bazılarından hoşlanmıyorsunuz? Zevklerin ve renklerin tartışılmaz olduğu söylenir, neyin güzel, ya da çirkin olduğunu belirleyen nedir o zaman? Ya peki neden başka bir dil değil de şu an konuştuğunuz dil sizin ana dilinizdir; ana dilinizi nasıl öğrendiğinizi hiç düşündünüz mü?

Bütün bunlara, yani farkında olmadan-bilinç dışı olarak sahip olduğumuz bu “yaşam bilgilerine” kültür diyoruz. Bizi toplumsal bir varlık haline getiren bu bilgileri, doğduğumuz andan itibaren, en yakın çevremizden başlayarak öğreniriz. Çünkü, bunlar çinde yaşadığımız toplumun bilgi temelidir-toplumsal DNA’larıdır. Nasıl ki annemizden ve babamızdan gelen DNA’ların kaynaşmasıyla biyolojik varlığımıza ilişkin o ilk DNA bilgi temelimiz ortaya çıkıyorsa, içinde yaşadığımız toplumdan aldığımız bu kültürel miras da bireyler olarak bizim toplumsal varlığımızın-kimliğimizin oluşmasına neden olurlar. Bunun dışında, yaşam süreci içinde bizim yaptığımız, bize miras kalan bu bilgilere dayanarak hayatı yaşarken, kendi yaşam tecrübelerimizle üreteceğimiz yeni bilgileri de bunların üzerine ekleyerek bilgi dağarcığımızı genişletmek, ve ortaya çıkan sonuçları çocuklarımıza miras olarak bırakmak oluyor. İşte insanı kültürel kimliğiyle-yaşam bilgileriyle tarihsel-toplumsal bir ürün yapan süreç budur. Toplumsal evrim sürecinin mantığı da budur aslında. Bu anlamda her insan, kendi bireysel ve toplumsal tarihinin yaşanılan anın içindeki ürünü oluyor. Şu anın içinde varolan, bir yanıyla geçmişin içinden çıkıp gelen olurken, diğer yanıyla da, geleceği yaratmaya çalışan olarak ortaya çıkıyor.

İNSAN TOPLUMSAL-BİLİŞSEL BİR VARLIK OLUŞUYLA HAYVANDAN AYRILIR,

DİL DE ZATEN KENDİNE ÖZGÜ BU VAROLUŞ ZEMİNİNİN ÜRÜNÜ OLUR...

Elementlerini insanların oluşturduğu bir sistemdir toplum. Nasıl ki çok hücreli bir organizma, elementlerini hücrelerin oluşturduğu bir sistemse, toplum da insanlardan oluşan bir sistemdir. Milyarlarca hücre bir araya geliyorlar, birbirleriyle bağlaşılarak insanı oluşturuyorlar. Sonra bu insanların bir araya gelmesiyle de toplum oluşuyor.

Peki, insan ve hayvan, bunların her ikisi de çok hücreli organizmalar, ikisinin elementleri de hücreler; bir hayvanlar topluluğu olan sürü’yle, insan toplumu arasındaki fark nedir?

İnsan, üretme yeteneğiyle hayvandan ayrılıyor. Yani hayvan, çevrenin karşısında sadece “duygusal reaksiyonlarla” hayatta kalma mücadelesi vererek var olurken, insan üretmek var oluyor. Üretim ise toplumsal bir olaydır. Adına “sürü” dediğimiz hayvan topluluğuyla, elementlerini insanların oluşturduğu bir insan toplumunu birbirinden ayıran esas özellik budur. İnsan toplumu, her biri bilişsel-üretken birer unsur olan elementlerin (insanlar) oluşturduğu “multiagent” karmaşık bir sistemdir. Biraz açalım:

Varolmak, çevrenin etkilerine karşı koyabilmek demektir. Ya da, belirli bir denge durumunu ayakta tutabilme çabasıdır varolmak. En azından böyle (bu çabayla) başlar. Çevre, yani bizim dışımızdaki ilişki halinde olduğumuz şeyler (objeler, nesnelere) bizi etkilerler, bizim organizmamız da, mevcut durumunu-dengeyi korumak için bu etkiye (etkilere) karşı bir reaksiyon (reaksiyonlar zinciri) oluşturur, olay bu kadar basittir! İşte bu reaksiyonlar zinciridir

ki, adına benlik-nefs-self dediğimiz organizmal varlığımızı temsil eden instanzın gerçekleşme biçimi-varoluş fonksiyonu bunlardır.

Gerisi kolay! Nesnenin etkisiyle bozulan dengeyi yeniden kurmak için çaba sarfetmek kalıyor geriye! İşte, o andan itibaren, organizmanın yapacağı bütün faaliyetlerin çıkış noktası, özü budur. Nesnenin etkisine karşı tepki olarak nöronal bir reaksiyon modeli oluşturmak ve sonra da kendi motor sistemi (organlar) aracılığıyla bunu gerçekleştirmek.. Bütün o “yaşamı devam ettirme” (survive) mücadelelerinin, “çevreye uyum” (adaptation) çabalarının özü, esası budur. Yani böyle başlıyor hikâye... Organizma, bütün bu orkestral faaliyetlerinin toplamıyla, bunların süperpozisyonuyla temsil olunuyor ve oyunda yerini alıyor.

Her ilişkiyle yeniden oluşan bu nesne-duygusal reaksiyonlar zinciri, hafızaya da gene böyle, nöronal düzeyde nesneyi ve organizmayı temsil eden bir sistem olarak kaydediliyor. Yani bizim, hafızadaki “duygusal deneyimler” dediğimiz şeyler de, bir ucunda nesnenin, diğer ucunda da organizmanın bulunduğu nöronal ağlardan başka bir şey değildir. Duygusal deneyimlere dayanan bu bilgileri bilişsel bilgilerden ayıran en önemli özellik budur. Bilişsel bilgi bağımsız bir üründür, bir sentezdir. Babası nesne ise, annesi de organizmadır. Ama o, “çocuk” olarak bunlardan bağımsızdır. Duygusal deneyimlerin sonucunda ise böyle bir sentez oluşmaz. Bu durumda bilgi, daima, sistemin içinde, ona özgü-onun bilgisi olarak kalır.

İşte, insanla hayvan arasındaki fark burada ortaya çıkıyor. İnsan, bilişsel anlamda bilgi üretebilen bir hayvandır. Hayvan, hayatı sadece sahip olduğu kültürel mirasa-yaşam bilgilerine- dayanarak, duygusal reaksiyonlarla, belirli bir durumu muhafaza etmeye çalışarak yaşarken, insan, bilişsel bilgi üretme yeteneği sayesinde yeni bilgiler de üreterek, içinde bulunduğu durumu sürekli daha yukarı basamaklara doğru geliştirme süreci içinde varoluyor. İnsanın sahip olduğu bilgi üretme yeteneğini ve bu yeteneğe bağlı olarak gelişen bilişsel kimliğini bir binanın üst katlarına benzetirsek, duygusal-reaksiyoner bilgi üretimi ve bu zemin üzerinde gelişen kültürel-duygusal kimlik-benlik de binanın temelini-ve birinci katını oluşturur.

Tek bir elementin (insanın) yapısı böyle olunca, bu türden elementlerin (insanların) oluşturduğu insan toplumu adını verdiğimiz sistemin yapısı da buna uygun oluyor tabi. Yani, insan toplumları da gene öyle iki katlı bir bina gibi oluyorlar. Alt katta gene bir hayvan, bu sefer toplumsal bir hayvan oturuyor! İnsan toplumu ise, bilgi üretme yeteneğiyle gene üst kattaki komşu oluyor! Ve ama, gene aynı şekilde, alt kattaki toplumsal hayvan duygusal benliğiyle gerçekleşmeden üst kattaki bilişsel bir varlık olan insan toplumu da gerçekleşemiyor.

DİL TOPLUMSALLAŞMANIN ARACIDIR

Hayvan toplumu-sürü- içindeki bireylerin kendi varlıklarını üretmeleri son tahlilde bireysel-duygusal bir olay olduğu için, sürü içindeki iletişim de fazla gelişmez; hayvanlar dünyasında dil'in fazla gelişmemesinin nedeni budur. Sürüden, hiçbir zaman, tek tek elementlerin varlığının sistemin bütününün varlığına bağlı olduğu, parçaların-elementlerin- bütün varsa-var olduğu sürece- var olabileceği, üretim faaliyetiyle birlikte kendini üreterek kalıcı hale gelebilen bir sistem-toplum ortaya çıkmaz.

Elementlerini bilişsel agentlerin (insanların) oluşturduğu bir sistem olan toplum ise, kelimenin tam anlamıyla örgütlü bir güçtür. Neden? Neden toplum bilişsel-örgütlü bir güçtür, neden bu sistemin elementleri arasındaki bağlar çok daha kuvvetlidir? Çünkü, bu sistemin elementleri olan insanlar kendi varlıklarını ancak içinde buldukları toplumun üyesi olarak üretebilirler de ondan. İnsanların, içinde kendi varlıklarını da ürettikleri üretim faaliyeti, ancak toplumsal olarak yapılabilen bilişsel bir faaliyettir de ondan.

İnsanlar, üretim süreci içinde varlıklarını üretirlerken, bunu, kendi aralarında oluşan belirli “üretim ilişkileri” içinde gerçekleştirirler. Çünkü, üretim faaliyeti dediğimiz bilişsel faaliyet, ancak bu ilişkiler-görev bölümü- içinde, bunların sonucu olarak gerçekleşebilir. İnsanları, toplum adını verdiğimiz sistemin içinde birarada tutan, sisteme esas karakterini-kimliğini veren de bu ilişkilerdir-bu bağlardır zaten.

Bu bağların-bu ilişkilerin kurulmasında en önemli rolü oynayan iletişim-communication aracı ise dildir. İşte dil’in önemi burada ortaya çıkıyor, onun herhangi bir “iletişim aracı” olmanın ötesindeki özelliği-fonksiyonu burada kendisini gösteriyor. Dil, hem bir toplum yaratıcıdır, hem de toplumsallaştırıcıdır, yani toplum yaratıcıdır!⁶ “Communication”-“Communizieren” kavramının gerçek anlamı da buradan geliyor zaten. Communication demek, bilgiyi alışı-verişi aracılığıyla komün-toplum haline getirmek demektir. Bu nokta çok önemli. Dil’i basit bir haberleşme aracı olmanın ötesine taşıyan, onun bir toplumsallaşma aracı olmasıdır. Onun görevi sadece, insanlar arasında “ilişki kurmak” değildir! Bilişsel bir faaliyet olan üretim faaliyetini-ilişkilerini gerçekleştirebilme ihtiyacından doğar dil. İnsan topluluklarını toplum yapan da budur. Bu nedenle dil, insanın bilişsel toplumsal bir gerçeklik olarak varoluşunun vazgeçilmez parçasıdır.

Öte yandan, toplumsal varlığı belirleyen temel etken, bir toplumun kendisini nasıl ürettiğidir. Toplum kendisini doğa’da hazır bulduğu şeyleri toplayarak mı üretiyor, avcılık yaparak mı, yoksa hayvanları ehlileştirip çobanlık yaparak mı, tarımsal faaliyette bulunarak mı, ya da, kapitalist üretim ilişkileri içinde mi..toplumsal varlığı ve kimliği belirleyici olan temel etken budur. Çünkü, ancak bu işi yaparken insanlar arasında kurulan üretim ilişkileridir ki, onlar toplumu birarada tutuyorlar ve bir ağ gibi toplumsal kimliği örerek karakterize ediyorlar. Toplumun kendi kendini nasıl üreteceğine dair bilgi üretim ilişkilerini oluşturur, bu ilişkilerde kristalize olur-kayıt altında tutulur- ve toplum da, çevreden alınan ham maddeyi bu ilişkilerle temsil olunan bilgiyle bir sistem olarak işleyerek üretir. Bu arada dil de, insanlar arasında bilgiyi alışı-verişi aracı olma görevini yerine getirirken, aynı zamanda, belirli üretim ilişkilerinin oluşma-gerçekleşme görevine de katkıda bulunarak bilginin toplumsallaşmasını sağlayarak, toplum yaratıcı bir işlev görmüş oluyor.

TOPLUMSAL TARİHSEL GELİŞME SÜRECİNİN DİL ÜZERİNE ETKİLERİ

Her toplum kendi tarihsel gelişiminin ürünüdür. Burada tarihsel gelişimden kasıt:

1-Toplumun doğayla-çevreyle etkileşimi içindeki evrimidir. Yani bir toplumun hangi coğrafya koşulları içinde gelişerek bugünlere geldiğidir.

2-Diğer toplumlarla olan etkileşimler içindeki evrimidir.

Her toplum bu iki süreci birarada yaşayarak, karşılıklı etkileşimler içinde bir sentez olarak ortaya çıkar. Toplumsal varlığın bugünü, dünün içinde gerçekleşen bütün bu etkileşmelerin bugüne kadar uzanan sentezidir.

Dil de, bu süreç içinde-bu sürece bağlı olarak- toplumun kendi içinde meydana gelen etkileşimlerin-informasyon alışverişinin, diyalogun- dolayısıyla da toplumsal örgütlenmenin ve kendini ifade edişin aracı olarak ortaya çıkar ve gelişir. .

⁶ Buradan hemen, “ulus yaratma” çabasında dilin bir toplum mühendisliği aracı olduğu sonucu çıkarılmamalıdır!..Ulus, kapitalist bir kategoridir. Onu kendi başına bir sistem haline getiren kapitalist üretim ilişkileri olmadan sadece konuşulan bir dil bir toplumu ulus yapmaya yetmez!..

Örneğin, söz konusu toplum, hayvanları ehlileştirme bilgisine sahip, çobanlık yaparak kendini üreten bir toplumsa eğer, bu durumda o toplumun dili de, bu varoluş koşullarına uygun olarak gelişmiş bir yapıya ve fonksiyona sahip olacak, toplumun, o an toplumsal olarak yapılan işe-üretim faaliyetine-göre örgütlenmesinin bir aracı rolünü oynayacaktır. Bu durumda, dilin yapısını oluşturan kelimeler, kavramlar vs.de toplumsal üretim faaliyetini, bu faaliyetle birlikte oluşan yaşam biçimini (kültürü) yansıtan, bu faaliyeti-ve yaşam tarzını insanların bilinçli olarak ifade edebilmelerine yarayan bir özelliğe sahip olacaktır. Örneğin, bu durumdaki bir topluma (böyle bir toplumu oluşturan insanlara) siz tutupta belirli bir yerde toprağa yerleşerek tarımsal faaliyette bulunmaktan bahsetseniz, nasıl ekilip biçileceğini anlatmaya kalksanız, bu işleri yaparken insanlar arasında kurulan ilişkilerden söz etseniz, insanlar arasında meydana gelen yeni işbölümünü anlatmaya çalışsanız onlar bu anlattıklarınızdan hiçbir şey anlamayacaklardır. Herşeyden önce tarımsal faaliyeti dile getirirken kullandığınız kavramlara yabancıdır onlar daha. Yeni yaşam biçimini dile getiren kavramlar oluşmamıştır henüz daha dilde. **Çünkü her kavram hayatın içinde belirli bir maddi gerçekliği yansıtarak-yansıtabilmek için-ortaya çıkar ve bir anlama sahip olur. Kelimeler bilgi taşıyan paketlere benzerler. Her kelime hayatın içinde maddi bir gerçeklik olarak varolan bir bilgiyi kodlayarak ortaya çıkar. Fiiller, hayatın akışı içinde yapılan eylemleri ifade ederler ki, bunlar da son tahlilde, toplumsal üretim faaliyeti ekseninde etrafında örgütlenen, yaşam biçimlerini bu esasa göre şekillendiren insanların davranışlarını temsil ederler. Bir dilin gramer yapısı, o dili konuşan insanların içinde buldukları yaşam biçimini bilince çıkararak (maddi yaşamın içinde bilinç dışı olarak oluşan-varolan süreci kelimelerle kodlayarak bilince çıkararak), onu ifade-temsil-eden bir araçtır.**

Örneğin, Türkçenin, Türk dilinin tarihsel gelişimini ele alalım: Önceleri Ortaasya'da çobanlık yaparak kendini üreten bir toplumdur Türkler. Yani böyle giriyorlar tarih sahnesine. Türkçe de bu maddi ortam içinde, onun bilince yansımalarının sonucu olarak ortaya çıkıyor. Bu dönemin koşulları içinde son derece sınırlı bir dil.

Sonra, çevredeki diğer toplumlarla ilişkiler gündeme giriyor. Önce Çin ve Hint medeniyetleriyle ilişkiler. Buna bağlı olarak da Türkçenin Çin ve Hint dilleriyle etkileşimine tanık oluyoruz. Çin ve Hint dillerinden birçok kelimeler giriyor Türkçenin içine. Yeni yaşam biçimlerini, davranışları ifade edebilmek için yeni kelimeler çıkıyor ortaya. Bunların bir kısmı başka dillerden alınıyor, bir kısım kelimeler de hayatın akışı içinde kendiliğinden türetiliyor.

Sonra, Araplarla ve İslamiyetle ilişkiler başlıyor. Türklerin İslamiyeti kabul edişine bağlı olarak bu yeni dinin kavramlarıyla birlikte yeni yaşam biçimini temsil eden kelimeler de giriyor Türkçeye. Bir yerde Arapçanın istilasına uğruyor Türk dili de. Çünkü, içine girilen yeni süreci ifade edecek başka kavramlar yok Türkçenin içinde. İnsanlar kelimelerle-kavramlarla düşündükleri, düşündüklerini de gene bu şekilde kelimelerle-kavramlarla ifade ettikleri için, bir süre sonra, Türkler Türkçeyi konuşurlarken aynı zamanda içine girilen bu yeni süreci ve onun belirleyici unsuru olan İslamı-İslam kültürünü de içselleştirmiş, toplumsal bilgi hazinelerine (toplumsal hafızalarına) ilave etmiş oluyorlar. Öyle ki, bugün bile hala Türklerin isimlerinin büyük bir kısmı hep Arapça kökenlidir. Tabi bütün bunlar bir zenginleşmedir aslında. Çünkü toplumlar başka toplumlarla etkileşimleri içinde evrilerek gelişirken, onların kimlikleriyle birlikte dilleri de bu gelişmeye uyum sağlıyor.

Sonra Batı ile ilişkiler-"batılılaşma"-Batı Medeniyetini benimseme süreci başlıyor. Buna bağlı olarak da tabi, batılı yaşam tarzını temsil eden birçok yeni kavram giriyor Türkçenin içine. Türkler artık batılı gibi olmaya, onların kültürlerini benimsemeye, onlar gibi düşünmeye çalışacaklardır.

Buraya kadar herşey normal. Bütün toplumlar karşılıklı ilişkileri içinde birbirlerini etkileyerek gelişmişlerdir. Ama, Türkiye toplumunun tarihsel evrimi söz konusu olunca madalyonun bir

başka yönü daha vardır ki, yaşam biçimiyle dil arasındaki ilişkileri incelerken bu da çok önemlidir!

Türkiye toplumu, devlet-asker gücüyle, bir gecede kendi yaşam bilgilerini-kültürünü terkederek Batı Kültürünü benimsemeye zorlanmış, bu yüzden de yaşadığı travmanın etkisi altında kişilik bunalımına düşmüş bir toplumdur. Öyle ki, burjuva devrimi süreciyle içiçe geçen kimlik sorunları ve kültürel çatışmalar bugün bile halâ zaman zaman toplumun iç dinamiklerini etkisiz hale getirmekte, toplumsal hayatı felç etmektedir.

Bir topluma tarihin derinliklerinde oluşup gelen kültürünü-yaşam bilgilerini unutturmanın en iyi yolu onun diliyle oynamaktır. Toplumsal sistemin elementleri olarak insanlar bireysel olarak her ne kadar yaşam bilgilerini-kültürü- daha doğdukları andan itibaren anne babalarından, en yakın çevrelerinden öğrenerek benimsiyorlarsa da, toplumsal varlığın bütününe ilişkin bilgiler tarih adını verdiğimiz yazılı metinlerle kayıt altında tutulurlar. Bu nedenle, bir toplumun kendi kültürüyle ilişkisini kesmenin en kestirme yolu onun tarihiyle bağlarını koparmaktır. Bu ise ancak dil üzerinde oynamakla mümkündür. İşte Türkiye’de yapılan da budur zaten. Bir gecede alınan kararlarla sadece dilin alfabe yapısı üzerinde oynanmakla kalınmamış, aynı zamanda, konuşulan dil de “Öztürkçe” adı altında uydurma başka bir dille değiştirilmeye çalışılmıştır. Düşününüz bir kere. Bir sabah uyanıyorsunuz ve iştiyorsunuz ki artık o güne kadar konuştuğunuz dile sınırlamalar getirilmiş. Artık çocuklarınız kütüphaneleri dolduran eski Türkçeyle yazılmış kitapları okuyamayacaklar. Arap harfleriyle okumayı öğrenmeniz yasaktır! Niye? “Laikliğe aykırıdır da ondan”!! Ancak Batı dillerinden çevrilen, kafaları devletçi ideolojinin çeşitli biçimleriyle şekillenmiş “aydınların” uygun bulunduğu kitapları okumanız serbesttir!..

İşte böyle yetiştirildi yeni nesiller Türkiye’de. Ve bunun içindir ki bizim halkımız okumuşları ve okumayı sevmez; onlardan korkar, onlardan uzak durur!. Ama bir yandan da, çaresizlikten, kendisi gibi ezilmesin, baskı altında olmasın diye çocuğunu okutarak onun da egemen Devlet sınıfına dahil olmasını ister! Kendi kültürünü özgürce yaşayamayan, “normal” Devlet baskısı altında, onun koyduğu kurallar içinde arayarak bulmaya-benimsemeye-zorlanmış bir halktır bizim halkımız...

YAŞAM BİLGİLERİ (BU ARADA ANADİL) NASIL ÖĞRENİLİR

Önce olayı öğrenme teorisi açısından ele almaya çalışalım: Öğrenmek, dışardan-çevreden-gelen informasyonları daha önceden sahip olunan bilgilerle değerlendirip-işleyerek yeni bilgiler üretmek, daha sonraki informasyon işleme süreçlerinde kullanmak üzere bunları kayıt altına almaktır.

Burada altını çizmemiz gereken nokta şu: Öğrenme olayının gerçekleşebilmesi için sisteme dışardan informasyonların gelmesi yetmiyor, gelen bu informasyonların değerlendirilip işlenebilmesi için sistemin mutlaka bir ön bilgi temeline sahip olması da gerekiyor. Yani ön bilgi-bilgi temeli-olmadan öğrenmek-bilgi üretmek de mümkün olamıyor. Çünkü beyin, sadece, dışardan gelen informasyonları kayıt altına alan bir kayıt makinesi olmayıp, dışardan gelen informasyonları hammadde olarak alıp değerlendirerek işleyen, bunlardan yeni bilgiler üreten bir informasyon işleme sistemidir.

Peki, yeni doğan bir çocuk için bu bilgi temeli nedir; yani yeni doğan bir çocuk, anne babasından, en yakın toplumsal çevreden, kültürel mirasa ve anadile ilişkin olarak alacağı informasyonları hangi ön bilgilerle değerlendirecek? Eğer beyin otomatik bir kayıt makinesi değilse, yeni doğan bir çocuk ana dilini nasıl öğrenmektedir (hem de bilinç dışı bir şekilde)?

“Bilimadamlarını” uzun süredir meşgul eden bir konu bu. Kimileri diyorlar ki, çocuğun sahip olduğu ön bilgiler-bilgi temeli- genetikdir. Yani çocuklar, daha doğuştan, beyinlerinde bu türden ön bilgileri temsil eden belirli sinaptik bağlantılarla birlikte doğarlar! Saçma tabii! Örneğin insanda otuz bin civarında gen var, nerdeymiş o bu türden bilgileri de kayıt altında tutan genler!! Ama ne yapsınlar, başka türlü bir açıklama getiremeyince ister istemez iş her derde deva genetiğe havale ediliyor!

Bu konuda tartışmalar hala devam ediyor aslında. Ama bugün için bilim çevrelerinde kabul gören ağırlıklı görüş şöyle:

Giacomo Rizzolatti, bir İtalyan bilimadamı. 1996 yılında maymunlarla bir deney yapıyor. Beyninde elektrotlar bağlı olan bir maymuna, bir cevizi kırmakta olan başka bir maymunun davranışlarını izlettiriyor. Bu arada da, elektrotlar aracılığıyla, her iki maymunun beyninde hangi bölgelerin aktif hale geldiğini araştırıyor. Sonuç şu: O an, cevizi gerçekten kıran maymunun beyninde ışın planlamasına yönelik olarak hangi nöronlar aktif halde bulunuyorlarsa, gözlemci konumunda olan, yani olup bitenleri sadece monitordan izleyen maymunun beyninde de gene aynı nöronların aktif halde oldukları görülüyor.⁷

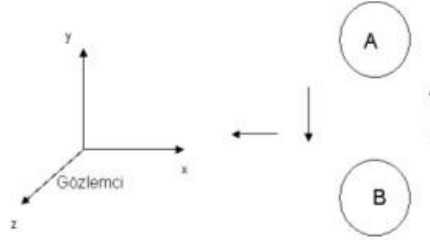
Buradan kolayca, bir eylemi bizzat gerçekleştirmekle, sadece gözlemci olarak böyle bir olayı seyretmek arasında, beyindeki nöronal faaliyet açısından (bu eylemin tasarlanması-planlanması aşamasına kadar) bir farkın bulunmadığı sonucunu çıkarabiliriz. Gözetleme işini yapan maymun, kendini cevizi bizzat kıran maymunun yerine koyarak (kendini onunla özdeşleştirerek, ki buna empati yapmak deniyor) olayı o an onunla bilikte yaşamış oluyor. Evet, o an o sadece bir gözlemci, yani cevizin kırılması eylemine bizzat katılmıyor, işin motor kısmında yok yani; ama bunun dışında o da, o an cevizi bizzat kıran maymunla aynı ruh halini yaşamış oluyor. Kendini cevizi bizzat kıran maymunun yerine koyarak adeta onunla özdeşleşiyor. Hatta, deneyi zihnimize daha da geliştirerek diyebiliriz ki, cevizi kıran maymun daha sonra onu yerken, o an gözlemci maymunun da aynı duygularla ağzı sulanacak, mide hücreleri faaliyete geçecektir! Maymunlar bir yana, bizim bile bazan birisi karşımızda birşey yerken ağızımız sulanır. Bu, kendimizi karşımızdakinin yerine koyduğumuz an onunla aynı ruh halini yaşamaya başladığımız anlamına gelir. İşte insan ilişkilerinde “empati” olarak tanımlanan olayın özü budur: Kendini karşındakinin yerine koyarak onun duygularını yaşayabilmek-sezebilmektir işin aslı.

Müthiş birşey değil mi! Burada bir yerde, tamamen sübjektif (yani kişiye özgü) olduğunu söylediğimiz duyguların bile başkaları tarafından anlaşılmasının mümkün olduğunu söylemiş oluyoruz! Sadece bu kadar da değil! Eğer bütün bunlar doğruysa, bunun öğrenme sürecine ilişkin olarak da çok önemli sonuçları olacaktır. Çünkü, şimdiye kadar açıklamaya çalıştığımız öğrenme olayı, hep dışardan gelen ve duyu organlarımız aracılığıyla aldığımız informasyonların işlenmesine-değerlendirilmesine dayanıyordu. **Empati yoluyla alınan informasyon ise bütün bunlardan daha farklıdır. Bu durumda söz konusu olan, renk, ses, koku, şekil vb.gibi, bir nesnenin özelliklerine ilişkin objektif informasyonlar değildir. Empati yoluyla elde edilen informasyon, karşımızdakinin o an sahip olduğu nöronal reaksiyon modeline (benliğine-duygularına) ilişkin bir informasyondur.** Duygular ise daima yapılan işlerden önce gerçekleştikleri için, bu durumda (yani empati yapma durumunda) karşımızdakinin ne yapmak istediğine dair informasyonları, daha o bunları gerçekleştirmeden önce elde etme olanağına sahip olmuş oluruz. Daha başka bir deyişle, empati yoluyla, bizimle ilişki içinde olan bir insanın veya hayvanın (bu ilişkinin, o anın içinde yaşanan objektif bir ilişki olmasıyla, daha önceden hafızamızda kayıtlı bulunan bir ilişki olması arasında hiçbir fark yoktur) sübjektif olarak sahip olduğu reaksiyon modellerini, kendimizi onun yerine koyup “sezgi” yoluyla “hissederek” normal bir informasyon gibi alabiliriz. Karşımızdakinin “içinden geçenleri okuyabilmemizin”, ya da, halk arasında “altıncı

⁷ Giacomo Rizzolatti, Joachim, Bauer (2006). “Warum ich fühle, was du fühlst”. Wilhelm Heyne Verlag. Aktolga, Münir “Öğrenmek Nedir, Neden Öğreniyoruz, Nasıl Öğreniyoruz”, www.aktolga.de

his” olarak adlandırılan olayın özü budur. Bu durumda, beş duyu organı aracılığıyla aldığımız informasyonlara ek olarak, bize karşıımızdaki duygularını-niyetlerini ileten altıncı bir informasyon kanalına daha sahip olmuş oluyoruz ki, bu, insanın hareket kabiliyetini arttıran müthiş bir şeydir.

Empati-yansıtma olayının (Spiegelungsprozess) gerçekleşebilmesi için, nefsin-benliğin gözlemci konumuna geçmesi gerekir. “Gözlemci” olmak demek ise, kendi dışında gerçekleşen bir etkileşmeyi, bu etkileşmeye direkt olarak katılmadan izleyebilmek demektir.

Organizmanın, A ve B gibi kendi dışındaki iki unsur arasında gerçekleşen bir etkileşmeye gözlemci olarak katılması demek, AB sisteminden gelen informasyonların, gözlemci konumunda bulunan organizma açısından, onun mevcut durumunu değiştirmeye yönelik informasyonlar olmaması demektir. İnfomasyon geliyor ve alınıyor, ama organizma nesneyle (AB sistemiyle) direkt olarak etkileşme halinde olmadığından, gelen bu informasyonlar işin doğası gereği ilk anda organizmanın içinde bulunduğu durumu değiştirecek özellikte informasyonlar değildir (bunlar, belirli bir eşğin altında kalan, onun için direkt olarak “önemli olmayan” informasyonlardır). Bu yüzden de organizmanın gelen bu informasyonlara karşılık bir reaksiyon modeli oluşturma zorunluluğu yoktur. Peki ama, bu durumda eğer benlik (yani organizmanın reaksiyon modeli) oluşmuyorsa, o zaman organizmanın, “gözlemci” olarak da olsa varlığını temsil eden şey nedir, ne olacaktır? Bu soru çok önemli! Gözlemci durumunda iken, hem nefsin, yani organizmal reaksiyon modelinin oluşmayacağını söylüyoruz, hem de bir “gözlemci” kimliğinden bahsediyoruz! Bu bir paradoks değil midir? Ya da nedir bu “gözlemci” kimliği?

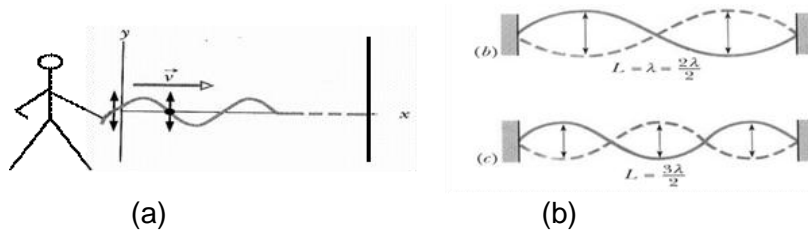
Şöyle açıklayalım: Gelen informasyonlar organizma tarafından alınmakta ve değerlendirilmektedir. Ama bunlar, o an, direkt olarak organizmayla ilişkili “önemli informasyonlar” statüsünde olmadıkları için (çünkü bu informasyonlar o an organizmanın içinde bulunduğu denge durumunu-Homöostase- etkilemeye yönelik informasyonlar değildir), bunların neden olduğu kimlik de (self), nöronal düzeyde, mevcut dengeyi korumaya yönelik objektif bir reaksiyon modeli değildir. Bu durumda, en fazla, potansiyel bir kimlikten bahsedilebilir. Çünkü organizma, o an, gözetlenen nesneden gelen informasyonları izlerken, bir durum tesbiti yapmakta, sadece, mevcut durum içindeki potansiyel varlığının farkında olmaktadır. Ortada, kendine özgü objektif bir reaksiyon modeli olarak ortaya çıkan, çalışma belleğini işgal edip burada kendini ifade ederek daha sonra da organlar aracılığıyla gerçekleşen nöronal bir etkinlik (self) söz konusu değildir.

Farkında olmadan sahip olduğumuz, kendimizi karşı tarafın (gözetleme nesnesinin) yerine koyduğumuz zaman ortaya çıkan “benlik” potansiyel bir benliktir, çünkü, eğer böyle olmasaydı da, bunun yerinde ortada objektif olarak kendini ifadeye yönelik bir benlik olmuş olsaydı, bu durumda, gözlemci olarak sahip olduğumuz “tarafsız” konuma da yer kalmazdı. Yani “kendimizi” işin içine katmaya başladığımız an “büyü” bozulmaya başlıyor! Çünkü, o andan itibaren artık “tarafsız bir gözlemci” olmaktan çıkıyoruz, etkileşmede bir “taraf” haline geliyoruz! Bu durumda artık herşeyi “kendimize göre” (kendimizi temel alan koordinat sistemine göre) görmeye başlıyoruz.

Gözlemci olarak, sadece kendi dışımızda cereyan eden olaya ilişkin objektif informasyonları almakla kalmayız, bununla birlikte, aynı zamanda, karşımızdaki kişinin (gözetlediğimiz kişinin) ruh haline ilişkin sübjektif informasyonları da (o kişinin duygularını da) alırız. Öyle ki, karşımızda gözetleme nesnesi olarak yer alan kişi o an hangi duygulara sahip oluyorsa biz de aynı duyguları kendi içimizde hisseder hale geliriz. Yani, “yansıtıcı ayna nöronları” (Spiegelneuronen) sayesinde karşımızdakinin o anki duygularının farkına varırız. Örneğin, bir yakınımızın elini kestiğini, elinden kanlar aktığını gördüğümüz zaman, o an bu bizim için direkt olarak bize yönelik “önemli” bir bilgi olmadıysa da, sanki kendi elimiz kesilmiş gibi oluruz ve karşımızdakiyle birlikte aynı acıyı duymaya başlarız. Ya da, bir şeye çok sevilen bir yakınımızın yanında biz de “sanki aynen kendimiz seviniyormuş gibi oluruz”! Aynı şekilde, üzölmek ve korkmak için de geçerlidir bu. Ama, olup bitenler son tahlilde bizim dışımızda olduğundan, ve o an bizi ilgilendiren başka bir durum da söz konusu olmadığından, olay burada biter. Ayna nöronları aracılığıyla yansıttığımız nöronal etkinlikler, izlediğimiz olaya-ya da kişiye ilişkin etkinliklerin kendi içimizdeki yansımaları olarak kalırlar. Bütün bu süreç boyunca, “aynen kendi elim kesilmiş gibi oldu” derken, ya da, “aynen kendim seviniyormuş gibi oldum” derken dile gelen “kendim” (self) olaya ilişkin olarak gerçekleşen objektif bir kimlik değıldir, potansiyel bir kimliktir burda söz konusu olan.

Ne zaman ki, empati yaparak yansıttığımız ve gözetlediğimiz bir olaya ilişkin olarak gelen informasyonlar bizim için önemli olmaya başlarlar, işte o zaman işler değışir! Bu durumda, gözetlediğimiz kişiden gelen informasyonları (karşımızdakinin duygularına yönelik olanlar da dahil), sadece yansıtmakla kalmayız, bunları, durum değışikliğine yol açabilecek önemli informasyonlar olarak ele alıp değılendirek, bunlara karşı reaksiyon modelleri oluşturma yoluna da gireriz. Ve tabi buna bağılı olarak da artık gözlemci statümüz sona erer. Olayın içine gireriz ve az önce gözlemci olarak yer aldığımız olayın kahramanıyla birlikte, onunla rezonans haline girerek hareket etmeye başlarız.

Neden “rezonans”? Ayna nöronları aracılığıyla yansıttığımız informasyonları (ve bunların neden olduğu nöronal etkinliğı) belirli bir frekansı olan dalgasal bir hareket olarak düşünürsek (bunu D_1 olarak gösterelim), bunu bir bilgi olarak alarak buna karşı geliştirdiğimiz kendi reaksiyon modelimiz buna karşıt ama bununla aynı frekansta ve fazda başka bir dalga olacaktır (bunu da D_2 olarak gösterelim). İşte tam bu durumda $D_1=D_2$ haline rezonans hali deniliyor. Daha başka bir ifadeyle, “Eigenschwingung” (kendi salınımın)=“Erzwungeneschwingung” (karşı tarafın etkisiyle yaratılan salınım) koşulu olduğu an rezonans hali ortaya çıkıyor.

Bir müzik aletinin telini, ya da, bir ucu bir yere bağılı olan, elimizle salladığımız bir ip düşünelim. Elimizle ip sallayarak dalgasal bir hareket yarattığımız zaman, bu dalga ip boyunca soldan sağa doğru hareket ederek, ipin bağılı olduğu yere kadar gider. D_1 olarak gösterilen bu dalga, daha sonra, bu noktadan itibaren, sağdan sola doğru hareket eden, kendisine zıt yeni bir dalganın daha oluşmasına neden olacaktır (D_2). Ve bu iki dalga, ip boyunca üstüste geçip (overlapping) girişim yaparak rezonans haline geçerler. Burada önemli olan, her iki dalganın da, rezonans haline özgü belirli bir frekansa ve faza sahip olmalarıdır. Nitekim, ip rasgele bir frekansla (fazda) salınırsa rezonans oluşmaz. Bir müzik aletinin tellerini arada bir akort etmemizin nedeni de budur. Ancak telin geriliminin belirli bir oranda olması halindedir ki tel titreştirildiğı zaman rezonans oluşur.

İnsan beynini de bir ipe benzetirsek, gözetilen olaylardan gelen bilgiler, ayna nöronlarını aktif hale getirerek-yansıtma yoluyla- beyinde belirli bir dalgalı hareketin ortaya çıkmasına neden olurlar. İşte, rezonans halinin maddi temelini oluşturan, beyinde bilinç dışı olarak ortaya çıkan bu dalgalı harekettir.

Bütün bunların öğrenme süreci açısından önemini-ne anlama geldiğini mi soruyorsunuz?

Evet, başkalarının deneyimlerine ilişkin olarak ayna nöronları aracılığıyla (empati yoluyla) aldığımız bilgiler, bizde hemen-otomatikman- bir reaksiyon uyandırarak, bizim de, izlemekte olduğumuz olayın içine girmemizi gerektirmez (her empati otomatikman bir rezonansla sonuçlanmaz). Ya da, ortada rezonansa neden olacak bir durum söz konusu olmadığı halde, sırf iş olsun diye, boşu boşuna, bu olayları tekrarlayarak kendimize iş yaratmayız! Gözetleme eylemi esnasında, alınan bilgilerin işleme tabi tutularak bir reaksiyona neden olabilmeleri için bunların organizmayı “ilgilendirmeleri”, organizma açısından bir durum değişikliğine neden olabilecek derecede “önemli” sayılmaları gerekir. Yoksa, yansıtıldıkları haliyle bunlar sadece birer bilgi ham maddesidir. Eğer böyle olmasaydı, o zaman, önümüze çıkan her eylem modelini (örneğin televizyonda gördüğümüz her şeyi, ya da çevremizde başkalarının deneyimlerine ait şahit olduğumuz her olayı), sanki bunlar kendi deneyimlerimiz gibi hazır bilgi kalıpları olarak, üzerinde hiç düşünmeden alıp benimser, daha sonraki süreçlerde kullanmak üzere kayıt altına alırdık (yani öğrenmiş olurduk)! Örneğin, televizyonda seyrettiğimiz her filmi kendi deneyimlerimizin bir parçasıymış gibi düşündüğümüzü, ya da görüp duyduğumuz her şeyi bunlar sanki objektif gerçeklermiş- bilgileriymiş- gibi ele alarak, yeri geldiği zaman hazır bilgiler olarak kullanmak üzere bunları hafızamızda kayıt altına aldığımızı düşünün! Bu korkunç bir şey olurdu! Yani eğer her seferinde, kendi dışımızda cereyan eden her olayın karşısında rezonans haline geçseydik bu felaket olurdu! **İzlediğimiz bir olayda-başkalarının deneyimlerinde- bizim için “önemli” ve “yeni” birşey varsa, bunları ancak bu durumda kendi deneyimlerimize haline getirerek öğreniriz. Bunun dışında kalan diğer bilgiler için beynimizin çöp kutusunda yeteri kadar yer vardır. Bir modele dayanarak öğrenme olayının esası budur. Ama bir istisna!**

Präfrontaler Cortex’in (Önbeyin)-kişiliğin- henüz daha yeterince gelişmemiş olduğu dönem-lerde⁸, çocuklar açısından, onların en yakınında bulunan kişi ya da kişilerin (önce anne, baba ve kardeşlerin, daha sonraki dönemlerde de tabii anaokulunun ve arkadaşların) davranışları, “önemli” bir “model” olarak, öğrenme süreci açısından özel bir anlama sahiptir. Bu durumda, çocuğun kişiliği bilişsel anlamda henüz daha yeterince gelişmemiş olduğu için (yani, onun dışardan gelen bilgileri değerlendirerek bunlara karşı kendine özgü reaksiyon modelleri hazırlama, ve buna bağlı olarak da yeni bilgiler üretebilme yeteneği henüz daha yeterince gelişmemiş durumda olduğu için) o, empati yoluyla beyindeki ayna nöronları vasıtasıyla kendisine en yakın duran güvenilir kişilerin (kendisi için referans oluşturan kişilerin) davranışlarını örnek olarak alır ve hiç farkında olmadan bunları olduğu gibi benimser (öğrenir); çevreyle ilişkilerinde bunları hazır bilgi kalıpları-modeller olarak kullanmaya başlar. Böyle birşey o dönemde çocuk için hayatı devam ettirebilme mücadelesinde son derece elverişlidir. Ancak bunlar, bilinç dışı olarak alınarak benimsenmiş bilgi kalıpları-nöronal programlar- oldukları için, daha sonra bunları değiştirmek pek mümkün olmaz. Gerçi çocuğun kişiliği geliştikçe bu türden bilgileri temsil eden sinapsların üzerine oluşan yeni sinapslarla bu davranış biçimleri de değişikliğe uğrarlar ve ortaya çıkan yeni kişiliğe uygun unsurlar haline gelirler, ama bu şekilde de olsa, bunlar gene de varlıklarını sürdürmüş olurlar. Bu nedenle, yetişkinler için, işlenmesi gereken bir bilgiye daha fazla değer taşımayan başkalarının

⁸ Ön Beyin ancak blüç çağıyla-pubertät-birlikte gelişmeye başlar. İşte insanların bilişsel kimlikleri ancak blüç çağından sonra tam olarak kendini ortaya koyar..

davranışlarına ait modeller, çocukların öğrenme sürecinde çok daha fazla öneme sahip olurlar. Örneğin, kendilerini meşgul etmesin diye aileleri tarafından rasgele televizyonun karşısına oturtulan çocuklar, seyrettikleri filmleri, referans olarak aldıkları aileleri tarafından zararlı bulunmayan öğrenilmesi-benimsenmesi gereken programlar olarak değerlendirecekleri için (çünkü referans kişiler güvenilir kişilerdir, onlar zararlı bir şeye mücadele etmezler, onlardan kötülük gelmez), bu filmlerde gördükleri birçok şeyleri kendilerine örnek olarak almaya, empati yoluyla bunları içselleştirerek, bunlarla rezonans haline girmeye-bunları taklit etmeye başlarlar. Ya da, arkadaşlarından gördükleri her davranışı, onlardan geri kalmamak endişesiyle (onlarla rezonans halini kaybetmemek için) hemen benimseyiverirler. Yetişkinler, gözlemci olarak katıldıkları süreçlerin sonunda elde edilen informasyonları işlenilmeleri gereken ham maddeler olarak ele alırlarken, çocuklar bunları kolayca, üzerlerinde hiç düşünmeden, taklit edilmesi gereken örnekler olarak kullanabilirler.

Çocukları, başkalarının davranışlarını “taklit ederek öğrenmeye” (“Imitations-lernen”) yönelten bir diğer neden de, bu davranışların görünürde “başarılı” (belohnend) olmalarıdır. Çocuklar bunların uzun vadeli olarak gerçekten yararlı olup olmayacaklarına, bunların toplumsal sonuçlarının neler olacağına dikkat etmezler (bu kadar bilgi birikimine sahip değillerdir). O an için elverişli-başarılı- görünen sonuçlar, onlara, ulaşılması gereken ve kolayca ulaşılabilecek amaçlar olarak görünürler. Ki bu da direkt olarak bilinç dışı “motivasyon sistemini” aktif hale getirir. Dopamin sisteminin yönlendirmesiyle üzerinde hiç düşünülmeden “taklit edilen” bu davranışlar bir süre sonra artık kişinin kendi deneyimleri haline gelirler ve bu şekilde kayıt altına alınarak “öğrenilmiş olurlar”. “Üzüm üzüme bakarak kararır”, ya da “körle yatan şaşşı kalkar” sözlerinin altında yatan anlam budur⁹.

ANADİL YAŞAM BİLGİLERİYLE-KÜLTÜR- BİRLİKTE ÖĞRENİLİR..

Çocukların kişiliğin oluşması açısından son derece önemli olan bir dönemde (özellikle ilk üç-beş yaş arası dönem- çocuk okula başlayıpta bilişsel eğitime tabi olana kadarki dönem), en yakın-güvenilir çevreden aldıkları informasyonları “Ayna nöronları” aracılığıyla yaşamı devam ettirme mücadelesinde kendileri için faydalı bilgi kalıpları-programlar olarak alıp bunları benimsediklerini söyledik. Şimdi buna bir şeyi daha ilâve etmek istiyoruz:

Bu bilgi kalıpları-informasyonlar- kayıt altına alınırlarken, bu işlem onları temsil edilen dil bilgileriyle birlikte gerçekleşeceği için, çocuklar yetişkinlerin davranışlarını-yaşam bilgilerini-birer kültürel hazine-bilgi temeli-olarak kayıt altına alırlarken, bunları-bu yaşam bilgilerini-temsil eden dil bilgilerini de onlarla birlikte farkında olmadan kayıt altına almış-yani öğrenmiş- olurlar. İşte anadil ile yaşam bilgileri-kültürel hazine- arasındaki ilişki budur. Anadil, bir insanın bilgi temelini oluşturan yaşam bilgileriyle-kültür-birlikte öğrenilen en temel hazinesidir. Çünkü insanlar sahip oldukları ana dilleriyle düşünerek yola çıkarlar. Daha sonra oluşan benlik-kişilik, yani insanın çevreden gelen informasyonlara karşı oluşturacağı reaksiyon modelleri bu temel üzerinde gelişir. Anadilini iyi bilmeyen çocuklarda, daha ileriki dönemlerde kişilik bozukluklarının ortaya çıkması da bir tesadüf olmasa gerekir.

Anadil öğrenimiyle yetişkinlerin yabancı bir dili öğrenmeleri olayını birbirine karıştırmamak gerekir. Bunlar tamamen farklı şeylerdir . Çünkü anadil, bilinçdışı bir şekilde-farkında olmadan-öğrenilirken, yabancı bir dil bilinçli olarak-bilişsel bir çabayla- öğrenilir. Ancak, dil kursuna giderek yabancı bir dili öğrenmeye çalışan bir yetişkinin başarılı olabilmesi için (ya da öğrenmeye çalıştığı dili daha kolay bir şekilde öğrenebilmesi için) önce kendi anadilini bilinç dışı olmaktan çıkararak bilişsel bir “bilgi temeli” haline dönüştürmüş olması, yani kendi anadilinde bilişsel dil bilgilerine sahip olması gerekir. Çünkü bu durumda, öğrenilmekte olan

⁹ www.aktolga.de “Öğrenmek Nedir, Nasıl Öğreniyoruz, Neden Öğreniyoruz”

yeni dile ilişkin informasyonlar, özellikle başlangıç aşamasında, daha önceden sahip olunan dil bilgileriyle değerlendirilip-işlenilerek kayıt altına alınacaklardır.

KÜLTÜRÜN SINIFSAK KARAKTERİ..

Toplumun bir sistem, insanların da bu sistemin elementleri olduğunu söyledik. Ama bu sistem sınıfsal bir gerçeklik de olduğu için, toplumsal üretim faaliyeti içinde insanlar kendilerini belirli sınıfların üyesi olarak da gerçekleştirirler. Her toplumsal sınıf toplumsal kültürün bir bileşeni olarak kendi yaşam koşullarını temel alan belirli bir yaşam bilgileri ağına sahip olurken, sınıf kültürü dediğimiz bu bilgiler belirli bir sınıf kimliğinin ortaya çıkmasında da yapı taşlarını oluştururlar.

Örneğin, feodal bir toplumda toplumsal kültürden bahsettiğimiz zaman bundan toplumsal sınıfların-feodallerin ve serflerin-karşılıklı ilişkileri içinde nasıl yaşadıklarını anlarız. Toplumun hakim sınıfı feodaller olduğu için feodal kültür diye adlandırdığımız bu kültür kendi içinde egemen sınıf üyelerinin-feodallerin-ve onların karşısında yer alan serflerin hangi koşullar altında nasıl yaşadıklarını, bunların kendi aralarındaki ilişkilerin nasıl düzenlendiğini anlatır. Üretim faaliyeti içinde insanlar arasında oluşan ilişkilerle kayıt altına alınan bu bilgilere ise o toplumun bilgi temeli diyoruz.

Aynı şekilde, kapitalist kültürden bahsettiğimiz zaman da, bundan, kapitalist üretim ilişkileri içinde oluşan-kayıt altında tutulan-yaşam bilgilerini anlarız. Ki bu da gene kendi içinde sınıfsal bir karaktere sahiptir. Bir burjuva kültürüyle bir işçi sınıfı kültüründen oluşur. Kapitalist kültür ise bu iki sınıfın karşılıklı ilişkilerinden oluşan sistemin entegre temel yaşam bilgileri zeminini ifade eder.

Ama, dikkat ederseniz, kültür olayını kavrayabilmek için çizmeye çalıştığımız bu tabloda halâ eksik bir yan var! Feodal toplumdan-feodal kültürden, sonra da kapitalist toplumdan-kültürden bahsettik. Ama bunlar öyle öyle gökten paraşütle iner gibi ardarda, birbirlerinden bağımsız olarak ortaya çıkmıyorlar ki! Biri diğerinin içinde onun ana rahminde-onun diyalektik inkârı olarak geliyor bunların. Yani, kapitalist kültür-yaşam bilgileri dediğimiz bilgi temeli, feodal kültürün-yaşam bilgilerinin içinde, onu da kendi içinde ihtiva ederek, ama onun üstüne yeni sinapsların inşası yoluyla geliyor. Yeni bilgilerin daima eskinin içinden, onların üzerine yeni sinapsların eklenmesi yoluyla ortaya çıktığı ilkesinin doğal sonucudur bu. Bir yaz boz tahtası değildir bilginin gelişme süreci. Yani eğer bir feodal kültür-yaşam bilgileri sistemi olmasaydı bir kapitalist kültür-bilgi temeli de olmazdı, oluşamazdı.

Peki bizde nasıl gelişmiştir bu süreç? Hangi feodal kültürün içinden çıkarak oluşmuştur bizim kapitalist kültürümüz-bilgi temelimiz?

Osmanlı toplumunun Batı toplumları gibi feodal bir toplum olmadığı açık. 16.yy'ın ortalarından itibaren gelişmeye başlayan feodalleşme süreci Devletin müdahalesiyle sekteye uğratılmış. Yani, Osmanlı'nın batılılaşma süreci aynı zamanda feodalleşmeyi de engelleyici bir merkezileşme sürecidir.

Osmanlı, batılı toplumlardan farklı olan fetihçi bir toplumdur. Tipik bir İbni Haldun Devletidir o. Bu yüzden de klasik-tipik bir antika kültüre-yaşam bilgileri temeline sahiptir. Başta bir çoban ve onun etrafında devşirme Kapıkullarından oluşan "Devletin asıl sahibi" Yönetenler vardır burada; aşağıda, bunun altında da, Yönetilenler-reaya, sürü-bulunur.

Daha sonra, fetihçiliğin sona ermesiyle birlikte bu toplum yapısal bir değişikliğe maruz kalır. Ama, başaramaz bunu. Ve Antika İbni Haldun devletleri sisteminin son halkası olan Osmanlı, dış konjonktüre de bağlı olarak bambaşka bir yola girer. Artık ortada İbni Haldun'un tanımladığı tarihsel devrim mekanizmasını yeniden kuracak bir barbar akını kalmadığı için, sistem, yaşamı devam ettirme kaygısıyla, batılılaşmak adı altında kendi içinden yeni tipten bir tarihsel devrim diyalektiği yaratır. Dinsel bir kılıfla da

kaplanmış olan klasik fetihçi antika Osmanlı kültürünün yerine yukardan aşağıya doğru Devlet eliyle Batı kültürü egemen kılınmaya çalışılır. Sanki bir elbiseyi çıkararak başka bir elbise giyer gibi Devlet topluma yabancı bir kültürü egemen kılmaya çalışmaktadır. Sonra da, özellikle Cumhuriyet döneminden sonra, buna bağlı olarak Devlete bağlı-Devlet odaklı bir kapitalist kültür yaratılmaya çalışılacaktır. Ama öyle, Rus ve Japon örneklerinde olduğu gibi, sistemin içindeki eski kültürü temsil eden sinapların üzerine yeni bilgileri temsil eden eden sinaplar ilâve etmek falan yoktur burada!. Direkt olarak varolanı kötüleme, yok etme ve onun yerine yabancı bir bilgi temelini oturtma çabasıdır bu.

Batı toplumlarında kapitalist kültür feodal toplumun içinde feodal kültürle mücadele sürecinde oluşur. Bu yüzden de onun diyalektik inkârıdır. Yani, Batı’da burjuva kültürünü-burjuva bilincini-belirleyen şey onun feodal kültürle-bilgi sistemiyle-olan kavgasıdır. Burjuva kimliği bu mücadele içinde ortaya çıkar. Bizde ise, modernize edilmiş eski Osmanlı kültürünün ve onun en önemli bileşeni olan Devlet anlayışının inkârıdır “burjuva kültürü. Bugün AKP’nin Devletle-Devlet sınıfıyla olan kavgasının altında yatan bu tarihsel temeldir.¹⁰

Evet, kültür olayıyla ilgili olarak bu kadar...yani işin özü bu..Peki ya, günümüze damgasını vurmaya başlayan “çok kültürlülük” ve “çok dillilik” tartışmalarını nereye oturtacağız bu tablo içinde?

BİR İNSANIN İKİ ANADİLİ OLABİLİR Mİ, BİR İNSAN ÇOK KÜLTÜRLÜ OLABİLİR Mİ?

Şimdi geldik meselenin canalıcı noktasına: Bir insanın iki anadili (yani, birden fazla anadili) olabilir mi? Ya da bir insan çok kültürlü olabilir mi? Bu soruyu şöyle de sorabiliriz: Madem ki kültür denilen yaşam bilgileri bilinçdışı bir şekilde ancak evde anneden babadan öğrenilen belirli bir anadille birlikte öğrenilmeye başlanıyor, o halde bir insanın birden fazla anadili ve yaşam bilgileri temeli-kültürel bilgi temeli-olabilir mi?¹¹

Dikkat edin, burada daha işin başında bir ön kabul var: Anadil ve kültür ancak evde anneden-babadan ve kardeşler vs.gibi en yakın çevreden öğrenilebilir. Tamam, gerçekten de böyleydi bu eskiden, ama artık bu tanım yetersiz kalıyor. Çünkü o zaman anne-babanın-ailenin dışında öyle “yakın çevre” diye anaokulu falan gibi başka birşey yoktu ortada!. 19 ve 20.yy’ların gerçekliği çok farklı idi.

Alın Osmanlı’yı. Evet, birçok kültür-dil birlikte yaşıyorlardı bu sistemin içinde, ama bunlar aynı binada oturupta ancak merdivenlerden inerken, ya da yukarıya kendi evlerine çıkarken

¹⁰ “AKP devleti ele geçirdi, artık devlet oldu” diyorlar! Hangi devletten bahsediyorsunuz siz? Türkiye’de Devlet var devlet var!! İşte bu yüzdendir ki ben hep o öteki Devleti büyük harflerle yazıyorum! AKP, yani Anadolu burjuvazisi Devleti ele geçirmede, Devleti yıktı-parçaladı! Onun yerine yeni bir devlet-yeni Türkiye’nin devleti inşa ediliyor bugün, görmüyormusunuz!. Yeni bir anayasa dediğiniz nedir ki! Bu yeni devletin varoluş temelleri değil midir tartışılan..Aslında bal gibi biliyorlar neyin ne olduğunu da, işte o tarihsel tiyatro gereği herkes üzerine düşen rolü yapmaya çalışıyor!..Devletin koltukları altında büyüyenler şimdi devlet düşmanı haline geldiler!!.. Nereye kadar devam edecek bu oyun peki? Gidebildiği yere kadar!!..Hergün yeni maskeler düşüyor patır patır farkında değil misiniz!!..

¹¹ Bu konuda çok kaynak taradım, bunların çoğunda (az buçuk solculuğa bulaşmış olanlarında tabii!) sadece tek bir anadil anlayışından yola çıkılıyor. Bunlara göre anadil ancak evde anneden-babadan öğrenilebilen bir dil. “İki dillilik”, “çok kültürlülük” falan derlerken bundan anladıkları da o ikinci dilin ve kültürün daima “yabancı” dil-kültür olması! Kendini “solcu” olarak tanımlayan bazı insanların “anadilde eğitim”, “çok kültürlülük” falan derken bile nasıl milliyetçilik yapabildiklerinin çok açık bir örneği bu! “Kendini” ifade edebilmek için bir “yabancıya” ihtiyaç duyuluyor hep! Şimdi, benim kızım için Almanca yabancı bir dilmiş, gelin de buna ikna edin bakalım beni! Nedenmiş efendim, çünkü onun anadili Türkçeymiş! Peki, neden iki tane anadili olmasın bir insanın, Türklüğüne hâlel mi getirir bu onun!..Ya da, neden Kürtçe konuşan bir insanın Türkçe de anadili olmasın, o zaman otomatikman asimile mi olmuş oluyor o! Bunlar hep hayatta karşılığı olmayan milliyetçi-solcu çağıdışı laflardır!..

arada karşılaşan insanlar gibiydiler¹². Yani cemaatler kendi içlerine kapalı birer kutu gibiydiler. İnsanları birbirine yaklaştıran-kaynaştıran bir “ekonomik yaşantı birliği” söz konusu olmadığı için “duygusal birlik” diye birşey de yoktu, herkes kendi kabukları içinde dönüp duruyordu. Sistemin bir bütün olarak kapitalizme doğru evrilememesinin bir nedeni de budur zaten. Herkes kendi kimliğini kendi anadiliyle birlikte kendi cemaat kültürünü alırken-öğrenirken oluşturabiliyordu. Öyle, “çok dillilik”, “çok kültürlülük” gibi kavramlara yabancıydı bu toplum. Önce, belirli bir anadil ve kültür şeklinde bir esas varoluş temeli-zemini vardı herkesin; ikinci bir dili, ya da diğer kültürleri öğrenmek falan bunların hepsi, yabancı bir dili, ya da kültürü öğrenmek şeklinde anlaşılıyordu. Ve sonunda, işin içine etnik milliyetçilik giripte herkes “kendi yoluna” gidince de sistem dağıldı tabii! Herkes, tek dilliliği, tek kültürlülüğü esas alan etnik bir zemin üzerinde kendine ayrı bir ulus yaratma çabasına girişince işler çığırından çıktı..

Açıkça anlaşılacağı gibi, tek dil, tek kültür olayının arkasında “ulus devlet” yaratma paranoyası yatıyor. Bu nedenle, günümüzde bile halâ bu şekilde ortaya çıkmış olan bu “ulus devletler” gerçeği varken, iki anadil-iki kültür olayını nereye oturtacağız, ya da mümkün müdür böyle birşey?

Gerçi bugün artık koşullar değişti, sürecin ağır basan yanı kendi içine kapanma değil artık, küreselleşme-ulusların birbirleriyle kaynaşmaları; ama eski, hele hele o eski kafa yapıları halâ dipdiri ortada. Yeni, halâ bunun içinde gelişmeye çalışıyor. Olaya bugün bile halâ 19-20.yy’ların ulus devlet zemininden-ve bunun sonucu olarak da etnik-milliyetçi bir zeminden- bakanlar var. Bunların yukardaki soruya verdikleri cevap da tabii, dün olduğu gibi bugün de “hayır” oluyor! “Hayır” diyorlar, “çok dillilik” “çok kültürlülük” diye birşey olamaz!..Hatta bazıları bu işi “emperyalizmin oyunu” olarak göstermeye bile kalkıyorlar!. Çünkü biliyorsunuz, ulus devleti kurtarmak “sağcıların” olduğu kadar “solcuların”da işi oldu artık!.Ulus devlet mantığı “ulusal bağımsızlığı” korumak adına böyle işliyor bunlar için de!. Çünkü-ancak bir ulus devletin içinde varolunabileceğini düşünüyor bu insanlar: “Madem ki senin anadilin Türkçedir, o halde senin kimliğini belirleyen bilinçdışı kültürel bilgi temelin de Türk kültürüdür! Toplumsal kimliğin özünü oluşturan millet anlayışı da zaten bu zemin üzerinde yükselmektedir” diyorlar. Mantık budur! Ya da, “madem ki senin anadilin Kürtçedir, ve kimliğini belirleyen kültürel temelin de Kürt kültürüdür, o halde sen toplumsal olarak ancak Kürt milleti varoluş zemininde gerçekleşebilirsin; bunun ötesi asimilasyona teslim olmaktır, yani yok olmayı sineye çekmektir” diyorlar. Bu kadar basit ve açık mesele! Meseleye etnisite açısından baktığın zaman, yani koordinat sisteminin merkezini etnik bir zemin üzerine koyduğun zaman ortaya çıkan tablo bu olacaktır (koordinat sisteminden kasıt, varoluş zeminidir-benlik, self-selbst denilen kimliğin oluştuğu zemindir).

Peki niye böyledir bu; insanları varoluş zemini olarak etnisiteyi temel almaya iten neden nedir? Ve de tabii, etnik bir zemin üzerinde-belirli bir anadille birlikte, belirli bir kültür temeli üzerinde- ortaya çıkan bir ulusun bakış açısı neden bu şekilde olmaktadır; bu durumda neden herşey ulusal sınırlar içinde olup biten-gerçekleşen bir olaymış gibi ele alınmaktadır? Aslında bu soruyu kısaca, milliyetçilik nedir diye de ifade edebiliriz!. Bu sorunun cevabını ondokuz ve yirminci yüzyıllarda, kapitalizmin ortaya çıkışı-ve gelişimi sürecinde buluyoruz.

ULUS DEVLET GERÇEĞİ

Ulus devlet gerçeği, kapitalist toplumun bluğ çağına özgü varoluş biçimidir. Feodal kültüre ve devlete, aşiret kültürüne-aşiret toplumuna karşı mücadele içinde kendi bilgi temelini-kültürünü-yaratarak ortaya çıkan kapitalist toplum-devlet bluğ çağına varınca bu aşamada ancak belirli sınırlar içinde belirli bir dili-anadili temel alarak varolabilirdi. Bu, aslında, toplumsal kimliğin “ben”-“benlik” (self, selbst) adını verdiğimiz instanzın bu aşamada aldığı

¹² Bu konuyu 7.Çalışmada işlemiştik: www.aktolga.de

şekilden başka birşey değildir. Her toplum bu aşamayı farklı tarihsel koşullarda kendine özgü biçimler altında yaşasa da işin özü budur. Bu aşamada, kaçınılmaz olarak toplumsal benliğin oluşma sürecine özgü bir egoizm yatar sürecin altında. Aslında, “dünyayı ben yarattım” mantığından başka birşey değildir bu!. Evrene kendi nefsinin temel alan bir koordinat sisteminden baktığın zaman görünen budur çünkü! İşte, kapitalizm öncesi topluma karşı verilen mücadeleler içinde oluşan kapitalizmin o ilerici-yaratıcı varoluş sürecini ulus devlet kimliğiyle farklı kültürleri ve dilleri yok ederek tekci bir anlayışa yönelten ruh halinin anlamı budur.

Tabi bu işin nöropsikolojik izahı! Objektif bir gerçeklik olarak o tekci ulus devlet oluşumunun altında yatan esas neden ekonomiktir. Kontrolü altındaki pazarın birliğini ve gelişmesini sağlayarak, diğer kapitalistlerle olan rekabette kendini üstün hale getirme zorunluluğudur..Zenginliği kendi elinde toplama dürtüsüdür. Bütün bunlar, böyle bir ruh haline sahip olmanın zeminini teşkil ederler. Ekonomik yaşantı birliğinin temelini oluşturan kendi kontrolü altında tek bir pazar olmadan duygusal bir birliği-dayanışma ruhunu da yaratamazdı kapitalizm. Tek bir kültür-yaşam bilgileri temeli- olmadan duygusal bir dayanışma ortamı yaratılabilir miydi hiç! Tek bir dil olmadan maksimum iletişim-pazarın birliği sağlanabilir miydi? Kapitalizm öncesinin farklı kültürleri içinde uyuşup kalmış insanları tek bir kültür altında birleştirmenin yolu onları tek bir dille birbirlerine bağlamaktı..İşin özü budur. Milliyetçilik dediğimiz olay işte böyle bir zemin üzerinde gelişmiştir. Varolan maddi gerçeklik kendi zihinsel-bilgi temelini milliyetçilik şeklinde bir ideoloji olarak bu şekilde ortaya koyar. Böyle bir ideolojiye ihtiyaç vardır, çünkü, bütün ideolojiler gibi milliyetçilik de bir kalıptır-şablomdur. Kendine uygun malzeme olarak insan yetiştirme aracıdır. Kapitalizm, bir yandan aşağıdan yukarıya doğru gelişerek kendi maddi varoluş zeminini yaratırken, diğer yandan da, yukarıdan aşağıya doğru, ortaya çıkan bu zemini bir model olarak şekillendirmeye, onu başka halklara-kültürlere karşı kullanabileceği kültürel-ideolojik bir şablom-hap haline getirmeye de çalışır. Koordinat sisteminin bir merkezi vardır ya artık, o bütün dünyaya bundan sonra bu noktadan bakacak, bu “bakış açısını” diğer halklara da empoze etmeye çalışacaktır...

Peki ya sonra, nasıl gelişti bu süreç daha sonra? Sadece Türkiye’yi de kastetmiyorum, 21.yy’la birlikte-küreselleşme süreciyle birlikte- nasıl gelişti bu süreç, ve bugün nerede bulunuyoruz?

KÜRESELLEŞME SÜRECİ VE ÇOK DİLLİLİK-ÇOK KÜLTÜRLÜLÜK..BİLİŞSEL KÜRESEL KİMLİĞİN DOĞUŞU..

Küreselleşme dediğimiz olay aslında sadece şu son onbeş yirmi yılın olayı değil!. İşin çok ötelere giden tarihsel temelleri var¹³. Ama, ana rahminde geçen süreci bir yana bırakarak biz hep çocuğun doğumunu esas alırız. Burada da öyle yapacağız.

Soğuk savaş sona eripte dünyayı birbirinden ayıran duvarlar yıkıldıktan sonra çok şeyler değişti dünyada. Herşeyden önce tek bir dünya pazarı çıktı artık ortaya. Pazarını genişletmek, dünya pazarlarında daha çok söz sahibi mi olmak istiyordun, eskiden olduğu gibi ulus devlet zırhına bürünerek militarist bir politika izlemene gerek yoktu artık. Bir malı daha iyi kalitede ve daha ucuza üretebilmek yetiyordu önündeki bütün kapıları açabilmek için.

Evet, sermaye, ulus-devletle birlikte doğmuştu. Onun içinde, onunla etle tırnak gibi gelişmiş, büyümüşü. Onunla birlikte dünyaya açılmıştı. Dünya pazarlarını onunla birlikte paylaşma mücadelesine katılmıştı. Ama sonra, öyle oldu ki, tıpkı bir ipek böceğinin kendi kozasının içinde gelişip büyüyerek, kelebek haline gelmesi ve onu delerek uçup gitmesi gibi, o da-

¹³ Bu konuyu sitede yer alan 5. Çalışmada-“Bilişsel Tarih ve Toplum Bilimlerinin Esasları” ayrıntılı olarak ele almaya çalışmıştık. İsteyen bakabilir (www.aktolga.de)

sermaye de, ulus devlet kabuğunu delerek „küresel sermaye“ haline gelmeye, kanatlanıp uçmaya başladı, küresel dünya sisteminin esas oyuncusu oldu. **İşte yeni dünya düzeninin-kapitalist küresel dünyanın belirleyici dinamiği budur.** Ama, bu böyledir diye, eski dünya da öyle hemen birden yok olup gitmiyor tabii! İçindeki kelebek kanatlanıp uçup gitmeye başlamış olsa da, ulus-devlet kabukları-sınırları halâ ortada duruyorlar! Çünkü, doğum süreci halâ devam ediyor! Devletler arasındaki eski dünyaya özgü ilişkiler halâ sürüp gidiyor. Eski dünya'nın egemenleri halâ kendilerini „yeni dünya düzeninin“ de egemenleri olarak görüyorlar! Çünkü halâ ne olup bittiğini kavrayamıyor onlar da. Kavramaları da mümkün değil zaten! İnsanlar ve toplumlar kendi yokoluş diyalektiklerini kavrayamazlar. Kavradıkları an da zaten kendi varlıklarında yok olmuş, yeniyle bütünleşmiş olurlar.

Şimdi, bu sürecin dinamiklerini biraz daha yakından ele almaya çalışalım: Yeni oluşumun en önemli kaldırıcının daha iyi kalitede ve daha ucuza üretmek olduğunu söylemiştik. Daha iyi kalitede mal üretmek hadi neyse, o, daha çok bilgiye sahip olmayla ilgili birşey. Ama ya daha ucuza üretmek, bu problemi nasıl çözecekti kapitalistler? Çünkü, iş bu noktaya gelince, işin içine direkt olarak üretim maliyetini etkileyen unsurlar giriyordu. İşçi ücretlerinden tutun da, sosyal devlet harcamalarına kadar, geride kalan “refah döneminin” mirası giriyordu! Tekelci kapitalizm, sömürgelerden elde edilen artı değerın bir kısmını da içerde kendi halkına, işçilerine dağıtarak belirli bir denge sağlamış, buna bağlı olarak da yaşam seviyesinin yükselmesine yol açmıştı. Tekel egemenliğinin sürdürülebildiği dönemde bu bir sorun teşkil etmiyordu. Bir parmak bal da kendi halkının-çalışanlarının ağzına çalmışsın ne olacaktı ki. Nasıl olsa sömürgelerden geliyordu yeteri kadar! Ama şimdi artık bu bir sorun haline gelmişti. Çünkü, rekabet küresel bir boyut kazandığı halde, üretim, halâ maliyetlerin yüksek olduğu ulusal sınırların içinde yapılıyordu. Bu sorun nasıl çözülecekti? Sermayenin önündeki problem bu idi.

Az gelişmiş, ya da gelişmekte olan ülkelere gelince: Buralarda işgücü bol ve ucuzdu; üretim maliyetini etkileyen diğer faktörler de çok düşüktü; ama buna karşılık, burada da “know-how”, yani bilgi birikimi ve sermaye yetersizliği vardı. İşte, gelişmiş kapitalist ülke kapitalistleriyle gelişmekte olan ülkeler kapitalistleri arasındaki ilişki ortamı böyle oluştu. Duvarlar yıkıldıktan sonra ortaya çıkan “tekleşmiş dünyada”ki küresel rekabet mücadelesi bu iki unsur arasındaki işbirliğini kaçınılmaz hale getirdi.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ulus-devlet yöneticileri, kapitalistler arasında doğan bu yeni işbirliği ortamına başlangıçta memnuniyetle yaklaştılar. Sonuç olarak, her iki tarafın da kazançlı çıkacağı bir işbirliğiydi bu. Bir süre böyle, zafer sarhoşluğuyla, “tekleşen dünya’dan”, “kapitalizmin zaferinden” bahsedilerek geçti! Ama sonra, işler değişmeye başladı. Her iki tarafın ulus-devletleri de bu gidişten rahatsız olmaya başlamışlardı! Önce, gelişmiş kapitalist ülkelerden başlayalım:

Fizik'teki “bileşik kaplar”ın ne olduğunu herkes bilir sanırım. İki kova düşününüz, öyle ki, bunlar bir boruyla alttan birbirine bağlı olsunlar. Bu kovalardan birini gelişmekte olan ülkeler, diğerini de gelişmiş ülkeler olarak düşünelim. Sermaye, üretilen zenginlikler de kovaların içindeki su olsun. **“Yeni-küresel dünya düzeni” doğuncaya kadar bu su, şu ya da bu biçimde, hep az gelişmiş ülkelerin kovasından gelişmiş ülkelerin kovasına doğru akardı! Bu yüzden de, gelişmekte olan ülkelerin kovası hep boş dururken, gelişmiş ülkelerin kovası dolar taşardı! Ulus-devletlerinin arkasına sığınan tekelci kapitalistler tekel egemenliği sayesinde az gelişmiş ülkelerin sütünü bir inek gibi sağarlardı adeta! Bu tekel kâr'ından gelişmiş ülkelerin halkı-çalışanları da alırlardı paylarını tabii! Buna bağlı olarak da toplumsal yaşam seviyesi buralarda bir hayli yükselmişti.**

Dünya teklesip de, küresel rekabet mücadelesinde üstte kalabilmek için, sermaye üretim maliyetlerinin daha düşük olduğu az gelişmiş ülkelere doğru kaymaya başlayınca işler değişti! Bu o kadar önemli bir gelişmeydi ki, birkaç yıl içinde gelişmiş

ülkelerdeki yatırımlar bıçak gibi kesilmeye başladı. Sırtına dolarlarını eurosunu yükleyen kapitalistler Çin'e, Hindistan'a, Türkiye'ye, üretim maliyetleri nerede düşüğe, kim kendisine daha elverişli yatırım olanakları sunuyorsa oraya gitmeye başladılar! İnfomasyon teknolojisinin bu kadar geliştiği, küçük bir köy haline gelmiş bir dünyada üretimin nerede yapıldığı hiç önemli değildi artık. Hatta öyle ki, bir malın bir parçasını Çin'de, bir parçasını Polonya'da yaptırarak, sonra da bütün bu parçaları örneğin Türkiye'de biraraya getirip monte etmek bile mümkündü. Önemli olan, rekabet mücadelesinde en iyi kalitede ve en ucuza üreterek azami kâr'ı gerçekleştirebilmektir. Üretimin, yatırımların hangi ülkede olacağını sermaye açısından başka hiç bir anlamı kalmamıştı. Sermaye, sırtındaki "ulusal" etiketini hiç düşünmeden çıkarıverdi! Gelişmiş ülkelerin ulus-devlet yöneticileri de sap gibi ortada kaldılar!

Yapacak birşey kalmamıştı! Sermaye nerede ucuza üretebiliyorsa oraya gitmeye mecburdu. O gitmezse, rakibi gidecek, ondan daha ucuza ürettiği için de azami kârı o cebine indirecekti. Bırakınız azami kârı, iletişimin bu kadar geliştiği bir dünya'da rekabet mücadelesine ayak uydurmadan ayakta kalabilmek bile mümkün değildi artık. Ulus-devlet yöneticilerinin vatan-millet çılgınlıkları, "biraz da ülkenizi düşünerek yatırım yapın" çağrıları hiç yankı bulmuyordu. Sermayenin yeni vatani bütün dünyaydı artık. Ulus-devlet kabuğu çatlamış, kuş pır diye uçup gitmişti-gidiyordu. Kimse de onu tutamıyordu!

Sermayenin ulus devlet yükünü sırtından atarak gelişmekte olan ülkelere doğru yönelmesi (yani akış yönünü değiştirmesi), yukarıda bahsettiğimiz bileşik kaplarda, suyun (sermayenin) gelişmiş ülkelere doğru tek yönlü akmasına yol açan basıncın (ulus devlet+tekel egemenliğine dayanan emperyalist sömürü mekanizmasının) ortadan kalkmasının bir sonucuydu. Bu baskı ortadan kalkınca, su (yani sermaye) büyük bir hızla yön değiştirerek tersine doğru akmaya başladı!

Sonuç: Gelişmiş ülkelerde yatırımlar, ekonomik büyüme dururken, gelişmekte olan ülkelerde kapitalizm-üretici güçler hızla gelişmeye başladılar..

Şimdi, bir an için, gelişmiş ülke ulus-devletlerini iflâh olmaz dertleriyle başbaşa bırakarak gelişmekte olan ülkelere, buralardaki ulus-devletlere dönelim, ve bakalım buralarda neler oluyor. Herşey görünürde olduğu gibi güllük gülistanlık mı buralarda onu görelim!

ULUS-DEVLET KABUĞU GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE DE ÇATLIYOR

"1923'den beri Türkiye'ye giren yabancı sermaye miktarı yirmi milyar dolar kadarmış; bu rakama, özelleştirme gelirleriyle birlikte bu yıl (2005) sadece bir yıl içinde ulaşılması bekleniyor"¹⁴! Bu türden haberleri bugün birçok gelişmekte olan ülke basınında görebilirsiniz.

İyi güzel, sermaye geliyor, üretici güçler-kapitalizm geliyor, ülke büyüyor da, bütün bunlar nasıl oluyor? Sermaye öyle elini kolunu sallayarak, "ben geldim" deyip içeri girerek, kolları sıvayıp hemen yatırıma-üretime mi başlıyor? Hayır! O kadar kolay ve mekanik bir süreç değil bu! Onun da belirli koşulları var yerine getirilmesi gereken! **Dış dinamik olan küresel sermaye, herşeyden önce içerde kendisine uygun bir işletme sistemi ve işbirliği yapabileceği bir iç dinamik arıyor. Eski tekelci-ulusalci-devletçi işletme sisteminin yerine, ülkeyi küresel dünya sistemine bağlayacak serbest rekabetçi bir işletme sisteminin geçirilmesini istiyor. Eski devletçi yapının ve işletme sisteminin içinde oluşmuş yerli burjuvazinin devletçi kabuklarını kırarak, çağdaş, rekabetçi, liberal-**

¹⁴ Bu satırlar "Bilişsel Tarih ve Toplum Bilimleri'nin Esasları'ndan" (2005), www.aktolga.de, 5. Çalışma. Bu tarihten sonra, dünya ekonomik krizinin etkileri görülmeye başlayana kadar-2008 sonuna kadar-her yıl ortalama 20-30 milyar dolar sermaye girdi Türkiye'ye..Bu rakamın 2011 için 16 milyar dolar olduğu daha yeni açıklandı...

demokrat bir yapıya kavuşabilmesinin yollarını açıyor. Yani küresel sermaye, işbirliği için değişimi şart koşuyor. Ve hiç de geri adım atmıyor bu talebinden! “Değişmek istemiyorsan, bu senin sorunundur” diyerek, çekip başka bir ülkeye gidiyor!

Önce, küresel sermayenin gelişmekte olan ülkelerin önüne koyduğu ve işbirliği için olmazsa olmaz bir şart olarak gördüğü bu “değişim reçetesini” bir görelim, bakalım içinde neler var:

Özel sektörü ekonomik büyümenin temel motoru haline getirmek, enflasyon oranını düşük tutmak ve fiyat istikrarı sağlamak, devlet bürokrasisini küçültmek, bütçe fazlası sağlanamasa bile olabildiğince dengeli bir bütçe yürütmek, ithal ürünler üzerindeki gümrük tarifelerini kaldırmak veya düşürmek, kotalardan ve yerel tekellerden kurtulmak, ihracatı arttırmak, devlete ait sanayi kuruluşlarını ve kamu iktisadi teşebbüslerini özelleştirmek, sermaye piyasalarını serbestleştirmek, para birimini konvertibl hale getirmek, ülkedeki sektörleri, hisse senedi ve tahvil piyasalarını doğrudan yabancı mülkiyete ve yatırıma açmak, ülke içindeki rekabeti olabildiğince arttırmak üzere ekonomiyi devlet düzenlemelerinden arındırmak, kamusal yolsuzlukları, sübvansiyonları ve rüşveti olabildiğince azaltmak, bankacılık ve telekomünikasyon sistemlerini özel mülkiyete ve rekabete açmak, yurttaşlara yerel ve yabancı emeklilik fonları ve yatırım fonları arasından seçim yapma fırsatını vermek. **Ve de, “yabancılara” ev-arsa-immobilien satın alabilme olanağını sağlayarak onlara göçmenliğin yolunu açmak. Yani, bütün kurum ve kurallarıyla küresel-serbest rekabetçi kapitalizm-işletme sistemi ülkeye yerleştirilirken, aynı zamanda ülke sınırlarını-topraklarını küresel göçe de açmak..**

Çok dilli-çok kültürlü toplumun yolu böyle açılıyor işte. Sen istediğin kadar eski şarkıları söylemeye devam et!..

Dikkat edilsin, küresel-serbest rekabetçi kapitalist-işletme sisteminden bahsediyoruz! 17-18. yy'ların ulusal düzeydeki serbest rekabetçi kapitalizminden değil! Evet, bu iki sistemin de rekabet, açık olma, girişim özgürlüğü vs.yanları birbirine benziyor, ama arada çok önemli bazı farklar da var. **Ulusal düzeyde gelişen eski serbest rekabetçi kapitalizm, üretimin yoğunlaşp merkezleşmesiyle birlikte kendi inkârını yaratarak tekelleşmeyi doğurup, ulus devletle bütünleşme sonucunu vermişti. Yeni-küresel serbest rekabetçi kapitalizm ise, ulus devlet kabuğunu çatlatarak dünyaya açılmayı, üretici güçlerin dünya çapında gelişmesini temsil ediyor. Küresel sermayenin gelişmekte olan ülkelere girerken koyduğu „küresel-serbest rekabetçi kapitalist işletme sistemini benimseme“ ilkesini bu çerçeve içinde değerlendirmek gerekir. Bunun anlamı açıktır: „Kabuklarınızı kıracaksınız“ diyor küresel sermaye! Hangi „kabuklardır“ bunlar? Hiç uzatmaya gerek yok! Bu kabuklar, tek dil-tek kültüre dayanan ulus-devlet kabuklarıdır-daha başka bir deyişle de milliyetçilik, korunmacılıktır; kalın gümrük duvarlarının arkasında yerli despotlarla birlikte ot gibi yaşayıp gitmektir-. „Ulus-devlet duvarlarını yıkın ve ülkenizi küresel dünya sistemiyle bütünleştirin“ diyor sermaye. „Bunu yaparsanız ben de gelir ülkenize yatırım yaparım“ diye de ilave ediyor.**

Şimdi sorarım size böyle bir ortamda artık tek dile, tek kültüre dayanarak yaşamı devam ettirmek mümkün müdür? Tek bir dile ve kültüre dayanan etnik-milliyetçi bir kimlik üreterek varolmak mümkün müdür. Mümkün müdür derken, böyle bir kimliğe-ideolojiye dayanarak gelişmek, ilerlemek, dünyaya açılmak mümkün müdür demek istiyorum tabi. Yoksa, kendi tekkenin içinde hu çeker gibi halâ eski sloganları tekrarlayarak kendini tatmin edebilirsin!

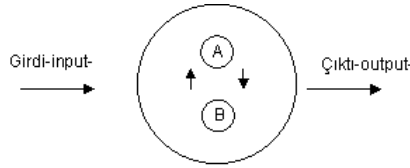
ÇOK KÜLTÜRLÜ KİMLİK, BİLİŞSEL KİMLİĞE DOĞRU AÇILAN BİR KAPIDIR..

Küreselleşmenin kültürleri etkileşme içine sokarak yerel olanla küresel olanı birbirine bağladığını-bütünleştirdiğini söyledik. Peki bu sürecin ucu nereye varıyor, çok dilli çok kültürlü bu küresel etkileşme olayı nasıl bir kimliğin ortaya çıkmasına neden oluyor? Tek bir kültüre ve anadile bağlı olarak ortaya çıkan yerel kimliklerle, çok

dilliliğe-çok kültürlülüğe dayanarak ortaya çıkan küresel kimlik arasındaki ilişki nedir, bu ilişki nasıl kuruluyor? İşte şimdi soru budur!

Çok dilli-çok kültürlü küresel kimlik insanı kaçınılmaz olarak bilişsel bir kimliğe doğru götürür (üst kimlik). Bilinç dışı olarak ortaya çıkan yerel-kültürel kimlik ise duygusaldır (alt kimlik).

Varolmak, çevrenin etkilerine karşıkoyabilmek demektir. Yani, belirli bir denge durumunu ayakta tutabilme çabasıdır varolmak. En azından böyle (bu çabayla) başlar. Çevre, yani bizim dışımızdaki ilişki halinde olduğumuz şeyler (objeler, nesnelere) bizi etkiler, bizim organizmamız da, mevcut durumunu-dengeyi korumak için bu etkilere karşı bilinçdışı olarak bir reaksiyon-tepki- oluşturur, olay bu kadar basittir! İşte bu reaksiyonlar zinciridir ki, adına duygusal benlik-nefs-self dediğimiz (organizmal varlığımızı temsil eden bilinç dışı) instanzın gerçekleşme biçimi bunlardır (dikkat, buraya kadar insanla hayvan arasında hiçbir fark yoktur).

Şekilde "input-girdi" olarak gösterilen şeyler, madde-enerji-informasyon şeklinde çevreden-dış dünyadan gelen etkilerdir. Böyle bir etki geldiği zaman sistem (AB sistemi olarak organizma) onu değerlendirir ve mevcut denge halini koruyabilmek için ona karşı bir cevap-reaksiyon oluşturur. Bütün mesele bundan ibarettir. Adına "duygusal reaksiyonlar" dediğimiz davranış biçimlerinin altında yatan temel mekanizma budur. Burada, dışardan gelen informasyonları-etkileri değerlendirirken organizmanın başvurduğu bilgi temeli de bizim kültür adını verdiğimiz organizmanın bilinçdışı olarak sahip olduğu bilgiler oluyor. Yani, organizma çevreye karşı reaksiyon oluşturarak duygusal bir kimliğe sahip olurken bunu düşünerek-bilişsel bilgilere dayanarak yapmıyor. Adına duygusal reaksiyonlar dediğimiz reaksiyonlar organizmanın otomatikman yerine getirdiği etkinliklerdir. Duygusal kimlik denilen şey de bilinçdışı-kültürel bilgilere dayanılarak sahip olunan varoluş instanzıdır o kadar.

Her objeye karşı yeniden oluşan bir süreçtir bu, duygusal anlamda var oluşun üretim sürecidir. Her seferinde, organizma açısından "dış unsur" olan bir nesne sisteme etkide bulunduğu anda, orkestral bir faaliyetle bu etkiyi değerlendirip işleyerek ona karşı bir reaksiyon modeli oluşturur. Sonra da, orkestranın elemanları olan organizmanın bütün alt sistemleri bu nöronal notadan kendilerine düşen kısımları çalarak müziği gerçekleştirirler. Orkestranın çaldığı müziğin notalarına, yani besteye önbenlik-"protoself" dersek, orkestra elemanlarının faaliyetleriyle birlikte ortaya çıkan toplam orkestral faaliyet de sizin duygusal anlamdaki benliğinizdir-nefsinizdir (self).

Her ilişkiyle yeniden oluşan bu nesne-duygusal reaksiyonlar zinciri, hafızaya da gene böyle, nöronal düzeyde nesneyi ve organizmayı temsil eden bir (AB) sistemi şeklinde kaydedilir. Yani bizim, hafızadaki "duygusal deneyimler" dediğimiz şeyler, bir ucunda nesnenin, diğer ucunda da organizmanın bulunduğu nöronal ağ'lardan başka bir şey değildir. Bu durumda, söz konusu deneyimlere ilişkin bilgiler de sistemin içinde karşılıklı ilişkilerde kayıtlı olan bilgilerdir. Duygusal deneyimlere dayanan bu bilgileri bilişsel bilgilerden ayıran en önemli özellik budur. **Bilişsel bilgi bağımsız bir üründür, bir sentezdir. Babası nesne ise, annesi de organizmadır, ama o, "çocuk" olarak bunlardan bağımsızdır. Duygusal deneyimlerin sonucunda ise böyle bir sentez oluşmaz. Bilgi (kültürel yaşam bilgileri), daima sistemin içinde, ona özgü-sübjektif-, onun bilgisi olarak kalır.**

Örneğin, bir su molekülünün iki atom hidrojenle bir atom oksijenden oluştuğuna dair bilgi bilişsel bir bilgidir. Bu bilgi onu üretenlerden bağımsızdır. Her yerde, her zaman, herkes için geçerlidir. Ama bir hayvanın su içerken saldırıya uğraması olayı ve bu olayla birlikte kayıt altına alınan bilgi duygusaldır-sübjektiftir. Ya da elinizin sıcak bir yere değdiği zaman yanmasına ilişkin bilgi sübjektiftir. Ama, ocağın neden sıcak olduğunu bilimsel olarak izah ederek, sıcaklık-ısı dediğimiz şeyin aslında belirli frekansta elektromagnetik bir dalga-enerji olduğunu, elimizin yanması olayının da, bu enerjiyle elimiz arasındaki etkileşmenin sonucu olduğunu söylediğimiz zaman bu artık bilişsel-bilimsel bir bilgi haline gelir.

Şimdi, bu duygusal reaksiyonlar” ve duygusal kimlik düzeyinden bilişsel bilgi üretme düzeyine-bilişsel kimliğe nasıl geçiliyor onu görelim:

Bilişsel anlamda bilgi üretimi sürecinde, o an'a kadar doğanın karşısında edilgen-“reaksiyoner” durumda olan organizmanın, artık bu pasif konumunu bırakarak, belirleyici, aktif unsur haline geldiğini görüyoruz.¹⁵ Plan yapan ve problem çözen aktif bir unsurdur artık organizma. Sistemin aktif, dominant (baskın-belirleyici) unsuru olarak nesneyle etkileşir, onu değiştirir (processing) ve ürün adını verdiğimiz bir sentezin oluşmasına yol açar. Bu ürün, bilgi olarak önce beyinde oluşur. Çünkü, etkileşme önce beyinde gerçekleşir. Sonra da, organizma bu bilgiyi motor sistemi (organlar ve onlar tarafından kullanılan üretim araçları) aracılığıyla işleyerek maddi bir gerçeklik haline getirir.

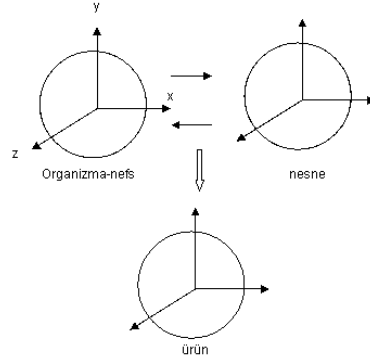
Peki, nasıl gerçekleşiyor bu süreç (bilgi üretimi süreci)? Duygusal deneyim-yani reaksiyonlar zemini olmadan, bir üst katta gerçekleşen bilgi üretimi olabilir mi? Hayır olamaz! Bilgi üretimi mekanizmasının harekete geçebilmesi için, önce, çevreden gelen etkiye karşı “duygusal reaksiyon” adını verdiğimiz, organizmayı temsil eden nöronal bir reaksiyon modelinin ortaya çıkması-duygusal bir kimliğe ilişkin bir zeminin oluşması- gerekiyor (nefsin-benliğin oluşumu). Önce bu zemin, bu temel gerçekleşecek ki, ancak ondan sonra, var olan bir şeyin (yani, organizmayı temsil eden bu temelin-bu alt kimliğin) bilgi üretmek için nesneyle çalışmabelleğinde (Workingmemory-Arbeitsgedächtnis) ikinci kez etkileşmesi söz konusu olabilsin. Yani, duygusal benlik (nefs-self) olmadan, oluşmadan, bilgi üretimi süreci (cognitive processing) de olmaz¹⁶. Bilgi üretimi süreci, bir binanın ikinci katı gibidir. Duygusal benlik ise, binanın temelini ve birinci katını oluşturur.

Duygusal benlik-nefs-self-, dışardan gelen etkiye-girdiye- karşı organizmanın tepkisi-reaksiyonu- olarak tek yanlıdır. Bu durumda bir, dışardan gelen etkinin kaynağı olan nesne (ya da olay) vardır ortada, bir de, buna karşı bir reaksiyon olarak ortaya çıkan ve organizmal varlığı temsil eden nöronal etkinlik (nefs). Yani “o” ve “ben”! Dünya bu iki unsurdan oluşmaktadır! Böyle bir ortamda “ben”, kaçınılmaz olarak, “dünyaya” kendi varlığını temel alan bir koordinat sisteminden bakacağı için, sübjektif olarak, kendisini, varlığı “kendinde şey” olan “mutlak bir gerçeklik” olarak görecektir. Varlığının “ona” göre (yani dışardan gelen girdiye göre) izafi olduğunu, onun etkisine karşı bir reaksiyon olarak ortaya çıktığını anlayamaz nefis. **Anlayamaz, çünkü anlamak dediğimiz şey olayları ve süreçleri belirli bir koordinat sisteminin değerlerine göre ele alabilmektir.** Bu durumda ise tek bir koordinat sistemi vardır ortada ve o da “ben”i temel alarak bu “ben”le birlikte gerçekleşmektedir.

¹⁵ Sınıflı toplum insanı, mekanik-materyalist bakış açısıyla, bunu, “insanın doğa üzerindeki egemenliği” olarak yorumluyor! Bu “egemenlik” de tabi, “zıtların birbirine dönüşümü ilkesine” göre, pratikte doğayı yok etmek şekline dönüşüyor! Ve bunu, insanın doğaya karşı zaferi olarak ilan ediyorlar! “İşçi sınıfı devrimcileri”, “burjuvaziyi yok ederek devrim yapmışlardı”ya bir zamanlar! Bu mantığa göre burjuvazi de doğayı yok ederek “devrim” yapıyor şimdi!

¹⁶ Bu konu, kimliğin-benliğin oluşumu sürecinin nöro biyolojik açıklaması için bak: www.aktolga.de 2 ve 6.Çalışmalar..

Bilişsel benlik ise bambaşkadır. O, ancak üretim süreciyle birlikte, onun içinde ortaya çıkar. Ürün, organizma nesne etkileşmesinin bir sonucu-sentez- olduğu için, üretim süreci, nefsin ve nesnenin yanı sıra üçüncü bir varlığı temsil eden yeni bir ko-

ordinat sisteminin daha ortaya çıkmasına neden olur. İşte bilişsel benlik, bu süreçte ürünü temel alan bu üçüncü koordinat sisteminden bakabilen benliktir (insan, üretirken kendini-kendi kimliğini de yeniden üretir). O (yani bilişsel benlik), kendi içimizde oturan insana ilişkin bilimadamı kimliğidir! Evet aynen böyle! İnsan, olayları ve süreçleri onlara objektif olarak bakarak, onları bilimadamı gibi görebilen bir varlıktır. Çünkü insanla ve onun içinde bulunduğu üretim faaliyetiyle birlikte kendi bilincine varan aslında doğadır. Bu anlamda insan doğanın bilimadamı oluyor. İşte insanı insan yapan, onu kendi içindeki hayvandan ayıran yan da onun bu bilimadamı yanındır zaten!

Peki “çok kültürlülük” neresinde bu sürecin, yani, çok kültürlülük neden insanı kaçınılmaz olarak bilişsel bir kimliğe götürüyor?

Çok basit! Çok kültürlülük, yani birden fazla anadille birlikte birden fazla kültüre de sahip olmak, insanı (ister istemez) bilinç dışı olarak sahip olunan bu bilgileri mukayeseye etmeye, bunu yaparken de otomatik olarak bilince çıkarmaya götürür. Bilinç dışı olan bir bilgiyi bilince çıkardığın an ise, onu sorgulamaya ve bilişsel hale getirmeye başlarsın. Bu durumda bu bilgiler artık hiç sorgulamadan sahip olunan ve gereği yerine getirilen bilinç dışı bilgiler olmaktan çıkarlar. Bunlar neden böyledir, geçerlilik sınırları nelerdir bu ortaya çıkar (örneğin, bu durumda, ne zaman selamün aleyküm denilir, ne zaman hallo-Guten Tag denilir vs. bunlar bilinçli hale gelirler!). Birisi tutupta sana Türk milliyetçiliği propagandası yapmaya kalktığı zaman, dünyanın en gelişmiş dili Türkçedir, en zengin kültür de Türk kültürüdür falan gibi Türk olmaktan kaynaklanan duygusal alt kimliğine hitab ettiği zaman sen hemen bunun ne olduğunu iyot gibi açığa çıkarıverirsin! **Neden? Çünkü artık dünyaya bakarken, bilinçdışı duygusal kimliğini temel alan tek bir koordinat sistemi yoktur senin kafanda. O iki anadil-iki kültür gerçeği var ya, işte bu zemin-bilgi temeli daha işin başında senin olaylara ve süreçlere bilinçdışı olarak tek bir koordinat sisteminden bakmanı engelleyen bir faktör olarak ortaya çıkacaktır. İşin içine otomatikman mukayese ederek bakabilme faktörü gireceği için, bu da seni kaçınılmaz olarak düşünmeye ve olayları ve süreçleri bilişsel olarak açıklamaya götürecektir..**

Evet, insan iki katlı bir bina gibidir demiştik daha önceki bir çalışmada! Alt katında kendi içindeki hayvan oturur! Duygusal benliğiyle insanın içindeki hayvan! Üst katta oturan insanı kendi içindeki-varlığındaki bu hayvandan ayıran tek özellik ise onun farkında olarak-bilinçli bir şekilde bilgi üretebilme yeteneğidir. Ama ilginç olan şu ki, üst kattaki insanın bu işi yaparak gerçekleştirebilmesi-varolabilmesi için, mutlaka, alt kattaki hayvanın da kendi duygusal benliğiyle bu sürece katılması gerekiyor! Bu açıdan bakınca diyebiliriz ki, çok

kültürlülük-çok dillilik o evin içine adeta bir merdiven inşa ederek alt kattan üst kata çıkışı kolaylaştırıyor, onu dubleks hale getiriyor!..

Tasavvuf bilgini atalarımızın insanı boşuna kendi atına binmiş bir jokeye benzetmemişler!..Doğa'nın kendi bilincine vardığı insan öyle bir varlıktır ki onlar için, bütün dilleri konuşabilir ve anlayabilir o! Bütün kilitli kapıları açabilen anahtar onun elindedir çünkü!..

PEKİ, BÜTÜN BU AÇIKLAMALARDAN ÇIKAN SONUÇLAR NELER OLUYOR..

1.Belirli bir anadile, ya da birden fazla anadillere sahip olmak, anadilini-anadillerini-öğrenmek, konuşabilmek, bu dillerde yazıp çizebilmek, öğrenim görebilmek, hertürlü sanatsal veya bilimsel faaliyetlerde bulunabilmek insanların en doğal hakkıdır. Bundan hiçbir şekilde vazgeçilemez. Ha, devlet bu öğretme-öğrenim işini ne kadar yerine getirebiliyor-ya da bu işi devlet mi yapmalıdır- bu ayrı bir konu, ama onun-devletin- en azından bu yöndeki çabalara engel olmaması ve de desteklemesi gerekir. Türkiye söz konusu olduğu zaman bu konuda ilk yapılacak iş, anayasadaki anadilde öğrenim yasağının kaldırılmasıdır..

2.Devlet için neresinde olmalı? Örneğin, Türkiye'de devlet "Milli Eğitim Bakanlığı" programına hemen bir de Kürtçe eğitimi mi eklemeli! Hayır! Birkere, önce "Milli Eğitim Bakanlığının" önündeki şu "Milli" kelimesinin çıkarılması gerekiyor! Ne demek "Milli Eğitim"? Eğitim olayı bilişsel bir olaydır. İki atom hidrojenle bir atom oksijen birleşince bir su molekülü ortaya çıkar. Bu bilişsel bir bilgidir. Okullarda öğretilmesi gereken de bu türden bilişsel bilgilerdir. "Millilik" ise duygusal bir bilgidir. Okulda öğrenilmez bu. Toplumsal yaşam içinde bilinç dışı olarak öğrenilebilecek kültürel-duygusal yaşam bilgileridir bu türden şeyler. Bir toplumun fertleri arasındaki duygusal birliği-dayanışmayı hayatın kendisi sağlar. Siz bunu okulda öğrenilecek bir bilgi haline getirdiğiniz an onun adı ideoloji olur! Kemalist dönemden kalma, devletin istediği tipten-devşirme insan yetiştirme politikasının-yani toplum mühendisliğinin bir kalıntısıdır bu tür şeyler!

Peki o zaman nasıl olacak? Çok açık: Devlet, yerel yönetimlere daha geniş yetkiler verecek bu konuda. Bu nedenle ilk yapılacak iş, bu konuyu yeni anayasaya taşımak ve ardından da buna ilişkin kanunları çıkarmaktır. Aslında AK Parti daha önce bu yönde çok doğru bir adım atmış, bu konuda bir yasa çıkarmıştı, ama cumhurbaşkanı Sezer veto ettiydi bunu o zaman. Gerekeceği de çok ilginçti! AK Parti'nin çıkardığı yasadayanılmıyorsa-eğitim yerel yönetimlerin yetkisine bırakıldığı için, bunun "milli bütünlüğü bozacağını" iddia etmişti Sezer!..

Elbette ki merkezi bir eğitim politikası, merkezi bir program gene olmalı, ama bunun ötesinde, yerel yönetimlerin inisiyatifleri daha da genişletilmeli. Örneğin, hiç Türkçe bilmeyen çocukların bulunduğu yerlerde Türkçe ve Kürtçe konuşan öğretmenlerin bulunduğu anaokulları açma sorunu, ya da Kürtçe eğitim verecek okulların devreye sokulması konusu..bunlar hep yerel yönetimlerin yetkisi altında olmalı. Elbette ki merkezi bir planlamanın içinde, bununla entegre bir şekilde yapılmalı bütün bunlar. Burada önemli olan şudur: Eğitim olayı hertürlü milliyetçi-ideolojik ön yargılardan uzak olarak ele alınıp yürütülebilmelidir. Bir insan çocuğuna Kürtçe eğitim verilmesini istiyorsa bunun olanaklarına da sahip olabilmelidir. Eğer bir yerel yönetim bunu başaramıyorsa bir dahaki seçimde bu türden bir vaatle işbaşına gelecek başka bir yönetimi göreve getirebilmelidir aileler. Aynı şekilde, merkezi yönetime ilişkin olarak da, hangi parti neyi vaat ediyor onu bilerek kendi düşüncelerine uygun olan politikaları destekleyebilmeli, kendi gelecekleri üzerinde kendileri karar verebilmelidir insanlar.

Niye korkuluyor ki onu anlamıyorum ben. Şunu herkes bilmelidir ki, hayatın akışını ideolojiler belirleyemez artık günümüzde. Elbette belirli ideolojilerin etkisi altında olan

insanlar da vardır bu ülkede, ama üretici güçlerin-küreselleşmenin bu kadar geliştiği bir dünyada artık belirleyici olan ideolojik tercihler değildir. Aileler çocuklarının hangi dilden eğitim göreceğini düşünürken artık daha sonra onların nerede ve nasıl iş bulabileceklerini ön planda tutacaklardır. Tutmak zorundadırlar. Çünkü ideolojiyle karın doymuyor artık bu dünyada!.Bakın, benim kızım bile ta Amerikaya gitti iyi bir mesleğe sahip olabilmek için. Ben istesem de onu yanımda tutamazdım artık!..

3.Anadil ve “anadilde öğrenim” olayını 19-20.yy’ların ulus devlet mantığıyla ele almak çağ dışıdır!. Çok dilliliğin, çok kültürlülüğün gittikçe belirleyici hale gelmeye başladığı bir dünyada eğer bir insanın birden fazla anadili varsa, bunlardan sadece birini-etnik kökenine denk düşeni öne çıkararak, “anadilde eğitim” olayını “ulus yapıcı”-milliyetçi-etnik bir zemine-ideolojik bir zemine- çekmek yanlıştır. Örneğin Türkiye’de sayıları 15-20 milyonu bulduğu söylenen Kürtlerin hepsinin ana dili sadece Kürtçe midir? Bu insanların etnik kökenleri Kürt, o halde ana dilleri de Kürtçedir-Kürtçe olmalıdır denilebilir mi? **Ayten Almanya’da bizim çocuklar gibi, nasıl bu çocuklar için Almanca da artık ikinci bir anadil haline gelmişse, Türkiye’deki Kürtlerin büyük bir kısmı için Türkçe de bugün artık ikinci bir anadil olmuştur. Ve bu kötü birşey değildir. Bunu “asimilasyon” falan diye küçümsemek, yok farzetmek kör milliyetçilikten başka birşey olmaz!. Hindistan’da da insanların büyük bir kısmı İngilizce konuşuyorlar bugün. Artık ulus devlet olacağız diye İngilizceyi yasaklasınlar mı yani şimdi! Hem sonra, 150 tane dil konuşuluyormuş orada. Ulus devlet mantığıyla nasıl çözeceksiniz bu problemi. Hangi “anadil” ulus yapacak Hindistanı! Ben size söyleyeyim, eğer Hindistan’da illaki “ulus yapıcı bir dil” arayacaksanız (!) bu Hindu’dan da öteye İngilizce olacaktır! Ben bunu anlamıyorum bir türlü, tamam bir zamanlar İngiliz sömürgesiydi Hindistan, ama insanlar bu arada İngilizce de öğrenmişlerse kötü birşey midir bu! Hep o eski “solcu” düşünceler bunlar!. Şimdi bunlara bir de milliyetçilik eklendi o kadar!**

Bunlar insanların somut kazanımlarıdır, niye elinin tersiyle bir yana iteceksin ki. Çevrenizdeki milliyetçi olmayan Kürtlere sorun bakalım senin anadilin nedir diye? Ben burda soruyorum çevremdeki ideolojik olarak düşünmeyen insanlara, bunların hepsi de Türkçe ve Kürtçe diyorlar. Gençler ise buna bir de Almancayı ilave ediyorlar. Yani üç tane anadili var bu insanların. Kötü birşey midir şimdi bu? Bir insan ikinci-ya da üçüncü- bir dili de eğer çocuk yaşlarında-okula gidene kadarki süre içinde-bilinç dışı bir şekilde öğrenmişse bunlar artık onun anadilleridir. Herşey ortama, çevreye bağlı. Hem sonra, insanlar illaki ulus haline gelelim diye kendilerini zorlayarak ulus olmazlar- bu bir toplum mühendisliği olayı değildir- Tarihsel akışın kendisi bir toplumu ulus yapar, ya da yapmaz. Burada önemli olan özgür olabilmektir. Hiçbir baskıya maruz kalmadan gelişebilmektir. İlla ki ulus haline gelince özgür olunur diye birşey yoktur! Hele bu öyle toplum mühendisliği metotlarıyla gerçekleşen birşeyse! Gördük işte Kemalist ulus yapıcılığının ne olduğunu. Bugün eğer Türkiye toprakları üzerinde Türkiye ulusu (bakın Türk ulusu demiyorum) diye birşey varsa bu Kemalist toplum mühendisliğinin ürünü değil, Türkiye’de kapitalizmin gelişmesinin ürünüdür. Sorarım size, bu ülkede ekonomik yaşantı birliğini toplum mühendisliği mi sağladı? Kim evet diyebilir buna? Peki duygusal bir birlik mi yaratabildi Kemalizm-toplum mühendisleri? Görüyoruz işte o “duygudaşlığı”, bir 19 Mayıs bayramı bile birlikte kutlanılamıyor! Peki ne kalıyor geriye, Türkçe mi? Bir dil bir ulusu yaratmak için yeterli midir. Siz istediğiniz kadar “Güneş Dil Teorileri” icat edin, yeterli oldumu bu türden çabalar “Türk ulusu” yaratmak için! E, ne kaldı geride, sınırlar mı? Onu da görüyoruz işte, kendi dağlarını bombalar hale geldi sizin yaratmaya çalıştığınız o “Türk ulusu”! Bu mudur özenilecek olan! Siz de buna benzer bir Kürt ulusu mu yaratmak istiyorsunuz şimdi? Eğitim sorununun bir “Kürt Milli Eğitim Bakanlığına” teslim edildiği ideolojik eğitim yapan bir Kürdistan krallığı yaratmak mıdır amaç? Türkiye o “Milli Eğitimden” kurtulmaya çalışırken halâ sizin bu çabalarınız niye? Ne demekmiş “milli eğitim”? Eğitimin millisi mi olurmuş. İşte size toplum mühendisliğinin en açık örneği!. Bütün o gelişmiş Batı ülkelerinin hiçbirinde “Milli Eğitim” diye birşey kalmamıştır artık. Gelin hep birlikte önce bu tür kalıntıları bir temizleyelim. Her açıdan demokratik bir

anayasaya kavuşsun Türkiye. Ha, birileri illaki o anayasayı “Türk ulusu”na falan mı ithaf etmek istiyorlar, gelin buna da hep birlikte karşı çıkalım.

Türkiye’de bütün o Türk-Kürt-Çerkez-Laz alt kimliklerinin yanı sıra bir de Türkiyelilik üst kimliği oluşmuştur artık. Eğer hala ulus olacaksa bunun adı, bu artık Türk ulusu değil, Türkiye ulusudur. Bir kere bu gerçeği görün ve ona sahip çıkın bakalım. Bakın o zaman o “sağcı”-“solcu” Türk ve Kürt milliyetçileri-ulusçuları iyot gibi nasıl açığa çıkacaklar.

Bırakınız insanları, hangi dili öğrenmek istiyorlarsa, hangi dilde eğitim görmek istiyorlarsa onu tercih etsinler. Eğer iki tane anadili varsa bir insanın (örneğin, Türkçe ve Kürtçe, ya da, Almanya’daki göçmenler için Türkçe-Kürtçe ve Almanca) ve yaşamı devam ettirme mücadelesi açısından bunlardan hangisiyle eğitim görmek daha avantajlı durumdaysa onlar için onunla eğitim görsün insanlar. Niye illaki etnik kökenli olan anadille eğitim görmeliymiş ki insanlar!. Gelin de siz şimdi Almanya’daki göçmenleri Kürtçe, veya Türkçe “anadilde eğitime” (yani onları ilkokuldan üniversiteye kadar Kürtçe veya Türkçe eğitim veren okullara gitmeye) zorlayın bakalım (ya da bu olanağı onlara sağlayın bakalım), kim bakacak ki bunun yüzüne! Ben şahsen göndermem çocuklarımı böyle bir okula. Niye göndereyim ki, bu çocuklar Almanya’da doğmuşlar, Almanca ikinci anadilleri bunların ve de büyük bir ihtimalle burada iş bulup çalışacaklar. Niye ben onların geleceğini programlayayım ki?